

Arviointikertomus

Turun kaupungin taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta vuonna

2004

ARVIOINTIKERTOMUS 2004

SISÄLLYSLUETTELO

1	Turun kaupungin hallinnon ja talouden tarkastus.....	1
	1.1 Tarkastuslautakunta.....	1
	1.2 Tilintarkastaja.....	1
2	Tarkastuslautakunnan toiminta	2
3	Talousarviotavoitteiden asettaminen	3
4	Turku-strategian tasapainotetun tuloskortiston tavoitteiden toteutuminen.....	3
5	Taloudellisten ja toiminnallisten talousarviotavoitteiden toteutuminen	5
	5.1 Yleiset taloudelliset tavoitteet ja kaupungin talusaseman kehittyminen.....	5
	5.2 Talousarviotavoitteiden toteutumisen arviointi.....	10
6	Kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille asetettujen talousarviotavoitteiden saavuttaminen	37
7	Tarkastuslautakunnan projektitarkastuksiin perustuvat havainnot	42
	7.1 Erikoissairaanhoidon kehittämistoimenpiteiden tarkastelu.....	42
	7.2 Toimitilahallinnon organisointi sekä toimitilahankkeiden suunnittelu ja toteutus.....	43
	7.3 Kaupungin omistajaohjaus liiketoiminnassa.....	44
8	Muut toimikauden aikana tehdyt olennaiset havainnot kaupungin hallinnosta	46
	8.1 Kaupungin vakauttamisohjelman päivitys	46
	8.2 Kaupungin pitkän aikavälin investointiohjelma.....	47
	8.3 Kaupungin avustuskäytännöt	47
	8.4 Sisäinen valvonta.....	48
	8.5 Pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelma.....	51
	8.6 Kiinteistö Oy Monitoimihallin ja Oy Turkuhalli - Åbohallen Ab:n hallinnon yhdistäminen	52

ARVIOINTIKERTOMUS

1 Turun kaupungin hallinnon ja talouden tarkastus

1.1 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kaupungin hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäminen. Lautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat ja arvioi valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Lautakuntaan kuuluu 13 jäsentä, joista puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava valtuutettuja. Tarkastuslautakunnan jäseninä ja heidän henkilökohtaisina varajäseninä ovat toimineet:

Jäsenet:

Johansson Hans, järjestösihteeri
Kivilaakso Mauri, toimitusjohtaja,
(ero Kv 13.9.2004 § 227)
Korhonen Heikki, taloussuunnittelija, KTM
Korhonen Pentti, everstiluutnantti
Kukkula Kalervo U., koulun johtaja
Laitinen Marjukka, toimittaja
Lehtiö-Vainio Annina, kauppat.maist.,
(ero Kv 23.8.2004 § 197)
Nummelin Anu, opiskelija,
(Kv 13.9.2004 § 227, Kivilaakson tilalle)
Paasio Antti, prof., kauppat.tri
(Kv 23.8.2004 § 197, Lehtiö-Vainion tilalle)
Pihlajamäki Eini, valt.maist.
Puhakka Matti, dipl.kauppias
Roos Merja, tarjoilija
Ruuth Tommi, opiskelija
Salin Birgit, hum.kand.
Wallinkoski Pirjo, yrittäjä,
laskentaekonomi, KTM

Varajäsenet:

Hemminki Kaarle, valt. maist.
Partanen Simo, varatuomari
Elfving Henrik, varatuomari
Kallioniemi Taisto, lehtori
Paavonperä Anja, vanh.kodin johtaja
Heino Pirkko, toiminnanjohtaja
Oksa Leo, teknikko
Partanen Simo, varatuomari
Oksa Leo, teknikko
Syväkari Ulla, toimistonhoitaja
Kari Timo, (Kv 19.1.2004 § 7)
Leino Rea, konttoristi
Raita Mika, perhetyöntekijä
Laurilehto Salla, kouluttaja
Aaramo Marja, taksiautoilija

Tarkastuslautakunnan puheenjohtajana on toiminut kauppat.maist. Annina Lehtiö-Vainio 23.8.2004 saakka ja samasta ajankohdasta alkaen kaupunginvaltuuston päätöksellä professori, kauppat.tri Antti Paasio. Tarkastuslautakunnan varapuheenjohtajana on toiminut everstiluutnantti Pentti Korhonen. Lautakunnan valmistelu- ja täytäntöönpanoyksikkönä on toiminut revisiotoimisto.

1.2 Tilintarkastaja

Turun kaupungin tilintarkastajana valtuustokaudella 2001 - 2004 on toiminut JHTT - yhteisö SVH Julkistarkastus Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHTT Irma Högman.

2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan työn suunnittelu on tapahtunut työkausittain. Työkausi alkaa syksyllä ja päättyy seuraavana vuonna kesällä. Kalenterivuosi käsittää kahden eri työkauden mukaisen toiminnan. Muista lautakunnista poiketen on vuosille 2001 - 2004 valitun tarkastuslautakunnan tehtävä jatkunut kevätkaudella 2005 toimikauden viimeisen tilikauden eli vuotta 2004 koskevan arvioinnin suorittamista varten. Tarkastuslautakunta kokoontui kalenterivuoden 2004 aikana yhteensä 20 kertaa. Lautakunnan kokousten lisäksi lautakunnan jäsenet ovat toimineet arviointiprojektien ohjausryhmissä.

Vuoden 2004 aikana tarkastuslautakunta on laatinut arviointikertomuksen vuodelta 2003. Tarkastuslautakunnan projektimuotoisesti suorittamista arvioinneista vuoden aikana valmistuivat

- 1) Kaupungin kansainvälistymisstrategia, toimeenpano ja seuranta
- 2) Joukkoliikennepoliittisen ohjelman 1998 - 2005 toteutuminen sekä
- 3) Erikoissairaanhoidon kehittämistoimenpiteiden tarkastelu.

Työkauden 2004 - 2005 aikana projektimuotoisesti toteutettavat arvoinnit

- 1) Toimitilahallinnon organisointi sekä toimitilahankkeiden suunnittelu ja toteutus sekä
- 2) Kaupungin omistajaohjaus liiketoiminnassa valmistuivat vuoden 2005 alkupuoliskolla.

Tarkastuslautakunta on perehtynyt vuoden 2004 aikana mm. liikuntalautakunnan, teknisten palveluiden johtokunnan alaisen jätelaitoksen ja Turun seudun jätehuolto Oy:n, Oy Turku Energia Ab:n, nuorisolautakunnan sekä sosiaalilautakunnan toimintaan. Lautakunnan kokouksissa on kuultu kaupungin johtavia viranhaltijoita Turun kaupungin vuoden 2003 tilinpäätöksestä, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta ja kaupungin talousaseman kehittymisestä sekä Turun kaupungin vuoden 2003 henkilöstöraportista. Valtuutetuille ja varavaltuutetuille lähetettiin asiakaskyselykirje ja -lomake, jolla mitattiin valtuutettujen tyytyväisyyttä tarkastuslautakunnan toimintaan. Kyselyn tulokset valmistuivat loppuvuonna 2004 ja ne otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.

Tarkastuslautakunnan tavoitteena on varmistaa, että lautakunnan arviointitoiminta vastaa valtuuston esiin tuomia tarpeita ja, että arviointitoiminnan vaikuttavuus on hyvä. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi tarkastuslautakunta on kokoontunut sekä kaupunginvaltuuston puheenjohtajiston että kaupunginhallituksen kanssa.

Lautakunta on valmistellut ehdotusta hallinnon ja talouden tarkastuksen uudeksi johtosäännöksi. Johtosääntö tulee kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi vuoden 2005 aikana.

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle tarkastustyön etenemisestä. Kirjalliset raportit on lautakunnan toimesta lähetetty edelleen kaupunginhallitukselle. Sisäisen tarkastuksen kanssa on tehty yhteistyötä mm. päällekkäisen työn välttämiseksi tarkastustoiminnan osalta.

Kokouksessaan 21.6.2004 kaupunginvaltuusto on käsitellyt kaupungin vuoden 2003 tilinpäätöstä, tarkastuslautakunnan arviointikertomusta ja tilintarkastajan tilintarkastuskertomusta. Tilintarkastuskertomuksen ja tarkastuslautakunnan valmistelun pohjalta kaupunginvaltuusto on päättänyt velvoittaa kaupunginhallituksen ryhtymään toimenpiteisiin tilintarkastuskertomuksessa esitettyyn Turun taidemuseon julkisivun peruskorjaushankkeen liittyvien asioiden selvittämiseksi.

3 Talousarviotavoitteiden asettaminen

Talousarvion noudattamista koskevien ohjeiden mukaan kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat toimielinten ja tytäryhteisöjen kriittiset menestystekijät, näiden arviointikriteerit ja mittarit ja mittareiden tavoitearvot vuodelle 2004 sekä muut mahdollisesti kaupunginvaltuuston sitoviksi hyväksymät tekstit. Lisäksi kaupunginvaltuustoon nähden sitovia ovat talousarviokirjassa rasteroinnilla ilmaistut määrärahat ja tuloarviot tai nettoluvut. Valtuustotasolla seurattavien sitovien talousarviotavoitteiden lukumäärä on Turussa huomattavasti suurempi kuin muissa suurissa kaupungeissa.

Turun kaupungin talousarvion esitystapa poikkeaa eräiden muiden suurten kaupunkien talousarvioista. Turussa on esitetty kaikki toiminnalliset tavoitteet ja mittarit taulukkomuodossa ja taulukosta ilmenee kunkin mittarin tavoitearvo ja mittariarvon kehityssuunta aikaisempina vuosina.

- **Vuoden 2004 aikana on tavoitteiden toteutumisen raportointia kehitetty havainnollisemmaksi ottamalla käyttöön sanallisen ja taulukkomuotoisen raportoinnin lisäksi värikoodit toiminnan seurannan raporteissa. Punaisella värillä kuvataan sitä, että tavoitetta ei ole saavutettu ja vihreällä värillä kuvataan sitä, että tavoite on saavutettu. Liikennevalojen väreistä keltainen on toimintakertomuksesta jätetty pois, vaikka sitä käytetään kolmannesvuosiraporteissa. Pelkästään punaista ja vihreää väriä käyttäessä jää puuttumaan informaatio kuvaamaan tilannetta, jossa tavoite on lähes saavutettu.**
- **Tavoitteiden asettamisessa tulee olla lähtökohtana kokonaisuuden hallinta siten, että esim. prosesseihin, henkilöstöön ja talouteen liittyvistä tavoitteista on looginen yhteys niihin tavoitteisiin, jotka liittyvät toiminnan vaikuttavuuteen (yhteiskunnalliset vaikutukset ja asiakkuuden hallinta). Strategiasta ja kriittisistä menestystekijöistä irrallaan olevat tai keskenään ristiriidassa olevat tavoitteet eivät täytä tarkoitustaan.**
- **Tavoitteiden kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota siihen, että**
  - **tavoitteen tulee ohjata hallintokunnan toimintaa siten, että toiminnan vaikutukset kehittyvät haluttuun suuntaan**
  - **tavoitteen tulee olla mitattava ja toteutumista on seurattava vuoden mittaan tai vähintään vuositasolla tilinpäätökseen mennessä**
  - **kaupungin omilla toimilla tulee pystyä vaikuttamaan tavoitteen toteutumiseen.**

4 Turku-strategian tasapainotetun tulokortiston tavoitteiden toteutuminen

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Elinkeinoelämää koskevat tavoitteet jäivät monelta osin toteutumatta. Työpaikkojen määrän kasvu kääntyi laskuun vuonna 2003 eikä kehitys vastannut asetettua tavoitetta. Käytävissä olevat luvut ovat vuodelta 2003. Tavoitteena oli työpaikkojen määrän kasvattaminen 2.500:lla vuonna 2003, mutta määrä vähenikin 263:lla. Toimipaikkojen määrä laski tavoitteen vastaisesti bio-, logistiikka- ja matkailualoilla. ICT-alalla toimipaikkojen määrä

kasvoi, mutta tavoite jäi saavuttamatta. Matkailualalla kokonaisyöpymisten määrä kasvoi, mutta määrä jäi alle tavoitteen.

Turun työttömyysaste nousi vuoden 2004 aikana hieman. Vuoden lopussa työttömyysaste oli 13,4 % kun se vuotta aiemmin oli 13,2 %. Varsinais-Suomen TE-keskuksen huhtikuussa 2005 julkaisemien tilastojen mukaan koko seudun työllisyystilanne on kuitenkin parantunut. Toimeentulotuen saajien määrä on vähentynyt tavoitteen suuntaisesti. Turvallisuutta koskevan kyselyn tulokset osoittivat, että kuntalaisten käsitys asuinalueiden turvallisuudesta ja liikenneturvallisuudesta on kehittynyt vuodessa hieman positiivisempaan suuntaan. Tavoitteena oli, että Turku on turvallisuudessa suurten kaupunkien ykkönen vuonna 2004, mutta vertailutiedot muista kaupungeista puuttuvat.

Niiden mittareiden osalta, joille oli asetettu selkeä numeerinen tavoitearvo, tavoite jäi saavuttamatta, vaikka kehitys monesti olikin oikean suuntainen. Sanalliset ja toiminnan käynnistämistä koskevat tavoitteet toteutuivat. Eräät mittarit olivat vielä kehitteillä, eikä niille sen vuoksi ollut asetettu tavoitearvoja vielä vuodelle 2004.

- Noin kaksi kolmasosaa yhteiskunnallisia vaikutuksia koskevista tavoitteista toteutui. Osaan toteutumatta jääneistä tavoitteista kaupungin toimilla voidaan vaikuttaa melko rajallisesti, kuten työpaikkojen tai toimipaikkojen määrään.**
- Joidenkin mittareiden muotoilua on syytä tarkentaa tavoitetason osalta.**

Asiakkuuden hallinta ja palvelukyky

Nuorten (7-29-vuotiaiden) osallistuminen järjestäytyneeseen toimintaan oli edellisvuoden tasolla (46 %), eikä 2 %:n kasvutavoitetta saavutettu. Peruskoulun käyneistä välittömästi työelämään tai koulutukseen sijoittuneita oli vuonna 2002 (viimeisin käytettävissä oleva luku) 92,2 %, mikä jäi alle tavoitteen. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneista sijoittui 82,3 % välittömästi työelämään tai jatko-opintoihin vuonna 2003. Luku ylitti huomattavasti asetetun tavoitteen, joka oli 75 %.

Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on vuosina 2001 - 2003 ollut selvästi valtakunnallista tasoa pienempi Turussa. Tavoitetta, että osuus vastaisi valtakunnallista tasoa, ei saavutettu.

Kunnallisvaalien äänestysprosentti nousi edellisistä kunnallisvaaleista, mutta tavoitteena ollutta 60 % ei saavutettu. Toteutuma oli 56 %:

- Noin puolet asiakkuuden hallintaa ja palvelukykyä koskevista tavoitteista saavutettiin.**

Talous

Taloutta koskeviin tavoitteisiin liittyvä arviointi on esitetty arviointikertomuksen kohdassa 5.1.

Osaaminen, uudistuminen ja työkyky

Osaamisen muutostarpeet tuli kartoittaa ja laatia hallintokuntaohjelmat ja osaamisohjelmat. Vain osa hallintokunnista on kartoittanut muutostarpeet.

Vuonna 2004 suoritetun Kunta 10-tutkimuksen alustavat tulokset osoittavat, että johtamisessa ja esimiestyössä on tapahtunut myönteistä kehitystä edelliseen kyselyyn verrattuna. Myös tutkimuksen useimmilla muilla mittareilla tarkasteltuna Turun tilanne on parantunut edelliseen kyselyyn verrattuna.

Toteutumisselvityksen mukaan henkilöstöstrategian toteuttamisohjelman sisältämät tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

- Osaamiseen, uudistumiseen ja työkykyyn liittyvät tavoitteet ovat lähes kaikki toteutuneet.**

Prosessit ja rakenteet

Tavoitteena oli, että Turku profiloituu bio-osaamisen keskuksena ja ainutlaatuisena kehitysympäristönä yrityksille. Imagotutkimuksen tulos oli vuoden 2003 tasolla. Turun yleisarvosana vuonna 2004 oli 7,62, kun se vuotta aiemmin oli 7,65. Esim. Tampereen, Oulun ja Jyväskylän arvosanat olivat tätä korkeammat.

Hallintokuntien tuli tuotteistaa keskeisimmät palvelunsa vuosina 2003 - 2004. Toteutumisselvityksen mukaan ympäristötoimen sektorilla tuotteistaminen on toteutettu pääryhmien osalta ja yksityiskohtaisempaa tuotteistamisprosessia jatketaan edelleen. Palvelutoimen sektorilla tuotteistaminen on alkuvaiheessa. Samoin keskeisten palveluprosessien kuvaaminen ja arvioiminen on edennyt pidemmälle ympäristötoimen sektorilla kuin palvelutoimen sektorilla.

Tilaja-tuottaja -järjestelmän kehittämisen yleissuunnitelmat ja periaatteet ovat valmistuneet tavoitteen mukaisesti. Myös seutuyhteistyöhön liittyvät tavoitteet ovat toteutuneet.

- Noin puolet prosesseja ja rakenteita koskevista tavoitteista on toteutunut. Muiden osalta työ on vielä kesken.**
- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että koko kaupungin tasolla ydinprosessit kuvataan kattavasti.**

5 Taloudellisten ja toiminnallisten talousarviotavoitteiden toteutuminen

5.1 Yleiset taloudelliset tavoitteet ja kaupungin talousaseman kehittyminen

Turku-strategia ja kaupungin talouden vakauttamisohjelma

Kaupunginvaltuuston 4.6.2001 hyväksymän vuosille 2001-2004 määritellyn Turku-strategian strategisen painopisteen ”Kestävästi kehittyvä Turku” alle on kirjattu tavoitteeksi tasapainoinen talous. Tasapainoisen talouden vaatimus ulottuu v. 2004 talousarviokirjan mukaan seuraaviin neljään osa-alueeseen:

1. kaupungin tulojen ja menojen tasapainoon,
2. kokonaisrahoituksen tasapainoon,
3. maksuvalmiuden tasapainoon ja
4. toiminnan tuloksellisuuteen.

Tasapainoisen talouden tavoitteen saavuttamista mitataan tasapainotetun tuloskortiston talouden tuloskortin avulla.

Kuntalain 65 §:n vaatimusten toteuttamiseksi kaupunginhallitus on hyväksynyt 29.4.2002 kaupungin talouden vakauttamisohjelman vuosille 2002 - 2004. Vakauttamisohjelmassa mainittujen toimenpiteiden toteutumisesta ei ole ollut käytettävissä kaupunkitasolla toteutunutta kuvaavaa erillistä seurantaraporttia.

Kaupunginvaltuusto on päätöslauselmassaan sisällyttänyt kaupunginhallituksen vuoden 2004 tavoitteeksi vakauttamisohjelman päivittämisen: ”Talouden vakauttamisohjelma päivitetään vuoden 2004 aikana tavoitteena tasapainoisen talouden vaatimus suunnitelmakauden loppuun mennessä, seuranta ja arviointi neljä kertaa vuodessa valtuustolle”. Tavoitteen toteutumisesta on kuvattu mm. toteamalla, että talouden vakauttamistoimet on liitetty kiinteästi yhteen talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaan. Tällöin vakauttamisohjelman seuranta olisi yhtä kuin talousarvion ja taloussuunnitelman toteutumisen seuranta. Annetun selvityksen mukaan vakauttamisohjelman toteutuksen seuranta ei ole suoritettu erikseen, vaan sen toteuttaminen sekä toteutuminen integroitiin talousarvion valmisteluun ja ylipäättänsä talousarvioon erillisillä taulukoilla. Mittariksi valittiin tämän vuoksi hallintokuntien ja talousarvion seuranta.

Kaupungin talouden vakauttamisohjelmaa on käsitelty havainnossa 8.1 Kaupungin vakauttamisohjelman päivitys.

- **Kaupunginhallituksen tulee kiinnittää huomiota siihen, että toiminnan suunnittelun ja tämän pohjalta laadittavan talousarvion ja sen seurannan eri vaiheissa otetaan kaupunkitasoisesti huomioon ne seikat, joilla voidaan vaikuttaa talouden tasapainoon. Tämä edellyttäne mm. sitä, että talouden suunnittelu entistä läpinäkyvämmiin kytketään toiminnallisiin tavoitteisiin ja näiden toteuttamiseen liittyviin suunnitelmiin.**

Turun kaupungin talouden tuloskortti (BSC)

Vuoden 2004 talousarviokirjassa esitetyn talouden tuloskortin mukaan kriittisenä menestystekijänä talouden osalta on ollut tasapainoinen talous ja monipuolinen asuminen. Tasapainoisen talouden arviointikriteereinä/mittareina on esitetty:

- 1) tulojen ja menojen tasapaino^{1,2},
- 2) kokonaisrahoituksen tasapaino,
- 3) toiminnan tuottavuus ja taloudellisuus sekä
- 4) kunnallisen tuloveron muutos suhteessa vertailukuntien keskiarvon muutokseen.

---

¹ Tulojen ja menojen tasapaino: Kunnan talouden katsotaan olevan tasapainossa, kun vuosikate vastaa suunnitelmapoistoja. Poistojen tulisi vastata keskimääräistä vuotuista korvausinvestointitarvetta. Korvausinvestoinnit kattava vuosikate tarkoittaa, ettei kunnan tarvitse velkaantua, realisoida käyttöomaisuutta tai pitkäaikaisia sijoituksia eikä vähentää toimintapääomaansa pitääkseen palvelujen tuotantovälineet toimintakunnossa.

Vuosikatteen ja poistojen suhdetta kuvaa tunnusluku: vuosikate prosentteina poistoista. Jos tunnusluku on vähintään 100, on kunnan talous tasapainossa tämän tulkinnan mukaan. Jos tunnusluvun arvo on plusmerkkinen, mutta pienempi kuin 100, on kunnan talous heikko tai heikkenevä. Kun vuosikate on miinusmerkkinen, on talous epätasapainossa.

² Vuosikatteiden ja poistojen vertailun ohella tulorahoituksen riittävyyttä voidaan arvioida investointien tulorahoitusprosentin avulla. Se saadaan laskemalla vuosikate prosentteina investointien omahankintamenosta, joka saadaan vähentämällä käyttöomaisuusinvestoinneista saadut rahoitusosuudet (valtionosuudet). Investointien rahoituksen suhteen talous on tasapainossa silloin, kun investointien tulorahoitusprosentti on vähintään 100.

1) Tulojen ja menojen tasapainoon liittyvät tavoitteet (tavoitetaso 2003 - 2004) ja tulokset:

a) Tavoite: vuosikate/poistot:
vuosikate kattaa korvausinvestointitarpeen taloussuunnittelujaksolla

Tulos: Turussa vuosikatteen osuus prosentteina poistoista oli v. 2003 108,5 % ja v. 2004 102,5 %. Koska tunnusluvun arvo on vähintään 100 % voidaan tulorahoituksen ja talouden katsoa olevan tämän tunnusluvun perusteella tasapainossa tarkasteluhetkellä. Vuosikatteen määrä ylitti hieman poistojen määrän, mutta tulorahoituksella ei kuitenkaan pystytty kattamaan läheskään kaikkia investointeja. Toimintakertomuksen mukaan investointien tulorahoitusprosentti oli 55,5 %.

Suurimpien kaupunkien tunnuslukuja:

	Vuosikate, M € 2004 /2003 /2002	Vuosikate, €/asukas 2004 /2003 / 2002	Vuosikate, prosenttia poistoista 2004 /2003 /2002
Helsinki	381 /338 /99		125 /115 /34
Espoo	64 /37 /121		81 /50 /183
Tampere	89 /77 /127		108 /97 /169
Vantaa	16 /-5 /44		32 /-12 /104
Turku	47 /47 /90	267 /270 /516	103 /109 /212
Oulu	72 / 79 /104		155 / 182 /263

(Lähde: Heikki Helin, 2005, 2004, 2003)

Asukasluvultaan 16 suurimman kaupungin joukossa Turku sijoittuu vertailussa (vuosikate, prosenttia poistoista) seitsemänneksi.

Tuloslaskelman mukainen vuosikate (1.000 €) on vuodesta 1998 kehittynyt Turussa seuraavasti:

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
28.247	33.698	46.242	58.158	90.031	47.328	46.686

Tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa on otettava huomioon myös veroprosentti, jolla vuosikate on saatu aikaan. Suurimpien kaupunkien veroprosentit vaihtelivat Vaasan 19,00 prosentista Espoon ja Helsingin 17,50 prosenttiin. Turku sijoittui 18,00 veroprosentilla keskiarvon tuntumaan. Vuodelle 2004 veroprosenttiaan korottivat suurista kaupungeista Espoo ja Tampere (vuodelle 2003 korottivat veroprosenttia Helsinki ja Turku).

Vuoden 2004 toimintakertomuksessa todetaan, että kulumassa olevan vuoden 2005 talousarvio ei ole tasapainossa, vaan 25,8 M€ alijäämäinen. Toimintakertomuksen mukaan voimassa olevan taloussuunnitelman mukaan vasta vuonna 2007 päästään taloudessa lähelle tasapainoa.

b) Investointien tulorahoitusosuus:

investoinnit rajataan tulorahoituksen puitteisiin 2003 - 2004

Vuosikatteiden ja poistojen vertailun ohella tulorahoituksen riittävyyttä voidaan arvioida investointien tulorahoitusprosentin avulla.

Investointien tulorahoitusosuutta koskeva tavoite on esitetty vuoden 2003 talousarviokirjassa. Vuotta 2004 koskevassa talousarviossa tavoitetta ei ole enää mainittu.

Vuonna 2004 investointien tulorahoitusprosentti Turussa oli 55,5 % ja vuonna 2003 56,5 %. Asetettua tavoitetta investointien rajaamisesta tulorahoituksen puitteisiin ei saavutettu vuonna 2003.

Eräiden suurimpien kaupunkien investointien tulorahoitusprosentti:

	Helsinki	Espoo	Tampere	Vantaa	Turku	Oulu
2004	78	51	65	14	56	75
2003	70	29	60	-6	57	76
2002	20	64	107	45	103	92

(Lähde: Heikki Helin, 2005, 2004, 2003)

Minkään suuren kaupungin vuosikate ei riittänyt kattamaan investointien omahankintamenoa, koska investointien tulorahoitusprosentti oli kaikissa pienempi kuin 100. Asukasluvultaan 16 suurimman kaupungin joukossa Turku sijoittuu vertailussa yhdeksänneksi.

2) Kokonaisrahoituksen tasapainoon liittyvät tavoitteet (tavoitetaso 2003 - 2004) ja tulokset:

a) Omavaraisuusaste: 2001 62,90 %, 2002 64,90 %, vuoteen 2004 mennessä parempi kuin kuuden suurimman kaupungin keskiarvo

Kokonaisrahoituksen tasapainoisuuteen liittyvät käsitteet vakavaraisuus ja maksuvalmius, jotka muodostavat kokonaisuutena kunnan rahoitusaseman. Vakavaraisuutta voidaan mitata mm. seuraavilla mittareilla: omavaraisuus-%, suhteellinen velkaantuneisuus -% ja lainat €/asukas. Maksuvalmiuden osalta kysymys on kaupungin päivittäisistä maksuvelvoitteista suoriutumuksesta.

Omavaraisuusaste (%) = $100 \times \frac{\text{oma pääoma/taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}}{\text{Tilinpäätöksen taseen per 31.12.2004 mukaan omavaraisuusaste}}$ Turussa vuonna 2004 oli 64,5 % (2003: 64,5 %; 2002: 64,9 %).

Talouden tulokortissa ei ole esitetty vertailutietoa muihin kaupunkeihin.

b) Vuoden 2004 talousarviossa olevaan kaupungin talouden tulokorttiin on lisätty omavaraisuusasteen lisäksi oikaistu suhteellinen velkaantuneisuus -% (vieraasta pääomasta on vähennetty henkilöstökassatalletukset) eri kaupunkien välisen vertailumahdollisuuden parantamiseksi. Tavoitteena: parempi kuin kuuden suurimman kaupungin keskiarvo.

Suhteellinen velkaantuneisuus -% = $100 \times \frac{\text{taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{liikevaihto (12 kk)}}$

Tilinpäätöksen taseen per 31.12.2004 mukaan oikaistu suhteellinen velkaantuneisuus -% oli 29,8 % (2003: 31,4 %; 2002: 30,4 %). Kyseisissä arvoissa vieraasta pääomasta on vähennetty lyhytaikaisen vieraan pääoman velkoihin sisältyvät henkilöstökassatalletukset.

Talouden tulokortissa ei ole esitetty vertailutietoa muihin kaupunkeihin.

c) Lainat €/asukas: 2001 693 €, 2002 622 €, tavoitteena vuoteen 2004 mennessä alle kunnan suurimman kaupungin keskiarvon

Tulos: Lainojen määrä asukasta kohden vuonna 2004 oli Turussa 600 € (2003: 600 €).

Talouden tulokortissa ei ole esitetty vertailutietoa muihin kaupunkeihin.

d) Vuoden 2004 talousarviossa olevaan kaupungin talouden tulokorttiin on lisätty konsernin lainat €/asukas: 2001 4.288 €, 2002 4.440 €, tavoitteena vuoteen 2004 mennessä pienentää asuntoliiketoiminnan aiheuttamia riskejä.

Tulos: 4.569 €/asukas vuonna 2004 (4.593 €/asukas v. 2003).

Talouden tulokortissa ei ole esitetty tietoa asuntoliiketoiminnan aiheuttamista riskeistä.

Lainakannat suurimmissa kaupungeissa vuonna 2004 (2003):

	Lainakanta €/asukas		Konsernin lainakanta €/asukas	
Helsinki	1.424	(1.221)	4.506	(4.290)
Espoo	508	(423)	3.731	(3.781)
Tampere	822	(706)	2.807	(2.625)
Vantaa	2.215	(1.754)	5.676	(4.960)
Turku	600	(600)	4.569	(3.974)
Oulu	628	(508)	2.436	(2.109)

(Lähde: Heikki Helin, 2005, 2004)

Lainakannan lisäksi kuntien vertailussa pitäisi ottaa huomioon kuntien vastuut, jotka pitäisi laskea yhteen lainamäärän kanssa ja näin saatua lukua käyttää vertailun pohjana.

Turun kaupungin tasekirjassa vuodelta 2004 vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat tiedot on esitetty liitetiedoissa.

3) Toiminnan tuottavuuteen ja taloudellisuuteen liittyvät tavoitteet (tavoitetaso 2003-2004) ja tulokset:

Tuottavuuden arviointimittarit on kehitetty v. 2004 aikana liikelaitoksissa ja muiden osalta kehittämistyö etenee. Lisäksi tavoitteena on taloudellisuuden jatkuva arviointi hallintokunnissa. (Vuoden 2003 talousarviokirjassa tavoitteena on mainittu: Tuottavuuden arviointimittarit kehitetty v. 2004 aikana. Taloudellisuuden jatkuva arviointi hallintokunnissa).

Tulos: Kumpaankin tavoitealueeseen liittyvä työ on kesken. Vuonna 2003 on käynnistetty koko kaupunkitason toiminnan ja talouden ohjauksen kehittämishanke. Talousjohtajan arvion mukaan tuottavuuden arvioinnin suhteen asetettu aikataulu on vuonna 2003 ollut liian optimistinen. Vuoden 2004 osalta on todettu, että tuottavuuden arviointimittareiden kehittämistyö on aloitettu ja työ jatkuu. Taloudellisuuden arvioinnin osalta on todettu, että hallintokuntien palveluprosessien kuvaaminen ja niihin liittyvä tuotteistus on käynnissä ja jatkuu edelleen.

4) Tasapainoisen talouden arviointikriteerinä on ollut lisäksi kunnallisen tuloveron muutos suhteessa vertailukuntien keskiarvon muutokseen. Tavoitteena 2003 - 2004: vertailukuntien keskiarvoa parempi v. 2004.

Tuloksen osalta vuoden 2004 tasekirjan talouden tulokortissa on raportoitu: v. 2003 Turku -0,6 %, vertailukuntien keskiarvo -0,9 %.

Verotulojen muutosprosentteja isoimpien kaupunkien osalta vuosina 2000 - 2004; viimeisessä sarakkeessa verotulojen muutos-% vuonna 2004 (2003) tuloveron osalta:

	2003-2000	2003-2001	2003-2002	2004-2003	Tuloveron muutos-%	
					2004	(2003)
Helsinki	- 8,3	- 12,9	- 0,3	- 2,9	-2,6	(2,7)
Espoo	- 6,3	- 10,2	- 7,5	2,5	-0,7	(- 1,0)
Tampere	8,0	- 5,8	- 5,7	4,9	4,5	(- 2,4)
Vantaa	4,6	- 4,2	- 4,3	2,0	0,5	(- 2,9)
Turku	4,5	- 2,5	- 5,6	1,0	0,3	(- 0,6)
Oulu	5,9	- 5,1	- 5,1	0,9	-0,7	(- 0,9)

(Lähde: Heikki Helin, 2005,2004)

Muutosprosentteja tarkasteltaessa on Helinin mukaan otettava huomioon se, että vuonna 2002 kuntatalouden ”vakauttamisratkaisun” yhteydessä pienennettiin kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta samalla, kun valtio luopui arvonlisäveron takaisinperinnästä.

- ❑ **Tunnuslukujen tulkinnassa on syytä olla varovainen. Virheellisten johtopäätösten välttämiseksi tulee ottaa huomioon kunkin tunnusluvun tulkintaan vaikuttavat reunaehdot ja huomioitavat olosuhdemuuttujat. Osa tunnusluvuista kuvaa ainoastaan tarkasteluajanjakson toteutumaa, ei kehityssuuntaa. Tunnuslukujen antaman tiedon luotettavuuteen ja oikeellisuuteen vaikuttaa aina myös laskennassa käytettävien tietolähteiden tai näiden sisältämien tietojen laatu.**
- ❑ **Kuntien toimintojen keskinäistä vertailua vaikeuttaa se, että kunnilla on erilaisia tapoja organisoida toimintaansa (esim. liiketoiminnan organisointi vaikuttaa tunnuslukuihin).**

5.2 Talousarviotavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunnan arvioinnissa käyttämät arviointikriteerit

Talousarviotavoitteiden toteutumisen arvioinnissa on tietolähteinä tarkastuslautakunnan ja JHTT-tilintarkastajan tekemien selvitysten ja havaintojen lisäksi käytetty hyväksi mm. tasekirjan toimintakertomusta, kaupunginhallituksen ja hallintokuntien toimintaan liittyviä selvityksiä, sisäisen tarkastuksen raportteja sekä kaupungin hallintoelinten esityslistoja ja pöytäkirjoja. Lisäksi tietolähteinä on käytetty mm. valtakunnallisia selvityksiä ja vertailuja.

Taloudellisten tavoitteiden toteutumisessa tarkastuslautakunta on painottanut nettokulujen poikkeamaa asetetusta tavoitteesta enemmän kuin määrärahan ylitystä, mikäli ylitys on pystytty kattamaan tuottojen ylityksellä. Merkittäväksi nettokulujen ylitykseksi on katsottu yli 1,0 %:n poikkeama.

Toiminnallisten tavoitteiden arvioinnissa on pyritty antamaan kokonaiskuva tavoitteiden toteutumisesta ja mahdollisuuksien mukaan on pyritty ottamaan huomioon myös se, etteivät tavoitteet ole yhteismitallisia. Taloudellisia tavoitteita ja toiminnallisia tavoitteita on

arvioitu erillisinä kokonaisuuksina. Mikäli kaikki taloudelliset tai toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet täysin, tarkastuslautakunta on todennut näiden tavoitteiden toteutuneen kiitettävästi. Mikäli poikkeamat ovat vähäiset, on todettu tavoitteiden toteutuneen hyvin. Mikäli merkittäviä poikkeamia on vähän, tavoitteiden on todettu toteutuneen tyydyttävästi. Mikäli merkittäviä poikkeamia on useita, yleisarvosanaa ei ole mainittu.

Ulkoisten tekijöiden vaikutus ja kaupungin kokonaistaloudellisen edun vaatimat poikkeamat tavoitteista on pyritty ottamaan huomioon arviointia laadittaessa. Tavoitteiden epäselvä muotoilu tai puutteelliset toteutumistiedot ovat vaikuttaneet arvioinnin lopputulokseen. Arviointikriteerit perustuvat tarkastuslautakunnan näkemykseen. Arviointikertomus ei ole ennen tarkastuslautakunnan hyväksyntää ollut lausunnolla arviointikohteiden tilivelvollisilla.

Hallinto

1 04 Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus hyväksyi 25.5.2002 kaupunginvaltuuston 4.6.2001 valtuustokaudekseen hyväksymän Turku-strategian konkretisoinnin välineeksi tasapainotetun tuloskortiston (BSC). Turku-strategiaa toteutetaan talousarviossa kaupunginhallituksen vastuualueeseen sisältyvän tuloskortiston eri näkökulmille asetettujen tavoitteiden toteuttamisen kautta. Kaupungin koko organisaation tavoitteiden tulee olla yhdensuuntaisia.

Arviointi tuloskortiston tavoitteiden toteutumisesta on esitetty arviointikertomuksen kohdassa 4 ”Turku-strategian tasapainotetun tuloskortiston tavoitteiden toteutuminen” ja talouden osalta kohdassa 5.1 ”Yleiset taloudelliset tavoitteet ja kaupungin talusaseman kehittyminen”.

Valtuuston päätöslauselmien toteutuminen

Päätöslauselmien kohdissa 3 ja 4 on asetettu tavoitteita kaupungin henkilöstösuunnittelulle. Toteutuman osalta on esitelty palvelustrategian laatimiseen liittyviä seikkoja sekä henkilöstösuunnitelmien laatimiseen liittyviä aikatauluja. Asiaa on käsitelty arviointikertomuksen kohdassa 8.5.

Päätöslauselman kohdassa 6 mainittuja talouden vakauttamisohjelman päivittämiseen liittyviä asioita on käsitelty edellä arviointikertomuksen kohdassa 5.1.

1 12 Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunta

1.1.2004 aloitti toimintansa Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos, 56 kunnan (vuoden 2005 alusta 54) yhteisenä pelastuslaitoksena. Uudistuksen myötä kuntien pelastustoimet yhdistettiin ja henkilöstö siirtyi Turun kaupungin palvelukseen ja kalusto siirtyi Turun kaupungin omistukseen.

Aluepelastuslautakunnan nettokulut toteutuivat talousarvion mukaisina. Käyttötalouden tuottoarvio alittui 1,1 M€. Käyttötalouden kulumääräraha maksuosuuksien palautuskirjausten jälkeen alittui niinkään 1,1 M€. Käyttötalouden nettokulut olivat 1,3 M€, eli talousarvion mukaiset. Hallintokuntaa sitova tavoite-euromäärä (liikeylijäämä/-alijäämä + poisotot) vuodelle 2004 oli 1,3 M€. Toteutuma oli 4,3 % pienempi; 1,24 M€. Turun kaupungin

omarahoitusosuus Varsinais-Suomen aluepelastuslautakunnan menoista oli tilinpäätöksen mukaan nettona 8,1 M€, mikä jäi 168.000 € alle talousarvion.

Alueellista pelastustointia koskevana tavoitteena oli strategian laatiminen. Toimintakertomuksessa strategian laatimisesta ei ole mainintaa, mutta toteutumisselvityksessä todetaan, että palvelutasopäätös koskien vuosia 2005 - 2008 on tehty 8.9.2004. Toisena tavoitteena oli tyytyväisyyskyselyn (kunnille, henkilöstölle ja sopimuspalokunnille) suorittaminen joka toinen vuosi. Kysely on suoritettu, mutta kyselyn tuloksesta ei ole annettu tarkempaa selvitystä. Eräiden hallintokuntien kyselyissä käyttämä yleisarvosana saattaisi olla käyttökelpoinen myös aluepelastuslautakunnan kohdalla.

Länsi-Suomen lääninhallitus antoi 3.9.2004 vastauksensa vuonna 2003 tehtyyn kanteluun Turun kaupungin pelastustoimen palvelutasosta vuosina 2002 - 2003. Kantelun mukaan Turun palo- ja pelastustoimen toimintavalmius palotorjunta- ja pelastustehtävissä on viime vuosina heikentynyt merkittävästi, eikä se vastaa Turussa esiintyviä riskejä. Pelastustointia ei ole kantelijan mukaan järjestetty siten, että toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti. Lääninhallitus katsoi saamiensa selvitysten perusteella, että Turun kaupungin palolaitoksen operatiivisessa valmiudessa on ollut puutteita vuosina 2002 ja 2003 suhteessa kaupungissa esiintyviin riskeihin ja tarkasteluajankohtana voimassa olleeseen pelastustoimilain edellyttämään minimipalvelutasoon.

Lääninhallitus totesi lisäksi, että koska kantelu kohdistuu myös osittain Turun kaupunginvaltuuston palolaitokselle myöntämiin määrärahoihin ja niiden riittävyteen, olisi kaupunginhallituksen tullut ottaa asiaan kantaa. Kaupunginhallitus on vastauksessaan vain tyytynyt viittaamaan palolaitoksen lausuntoon ja jättänyt vastaamatta sille esitettyihin kysymyksiin.

Vuoden 2003 arviointikertomuksessa todettiin, ettei lakisääteisiä palotarkastuksia ole suoritettu asetetun tavoitteen ja lain vaatimusten mukaisesti. Kattavuus oli 85 % vuonna 2003, kun sen pitää olla lain mukaan 100 %. Aluepelastuslaitokselta saatujen tilastotietojen mukaan Turun kaupungissa sijaitsevista kerran vuodessa lakisääteisesti tarkastettavista kohteista (1.025) tarkastettiin vuonna 2004 515, eli 50 %. Lakisääteisten palotarkastusten kattavuutta koskevaa talousarviotavoitetta ei ole asetettu enää vuoden 2003 jälkeen.

- Pelastustoimen nettokulut olivat talousarvion mukaiset, mutta sitovaa tavoiteeuromäärää ei saavutettu (poikkeama 4,3 %).**
- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat tyydyttävästi. Suurimmat poikkeamat talousarviotavoitteista liittyvät henkilöstön motivaation kehittämiseen.**
- Lakisääteisten palotarkastusten kattavuus tulee olla 100 %. Kattavuus on syytä ottaa uudelleen talousarviomittariksi.**
- Lääninhallitus on katsonut lausunnossaan 3.9.2004, että palolaitoksen operatiivisessa valmiudessa palotorjunta- ja pelastustehtävissä on ollut puutteita vuosina 2002 - 2003 suhteessa pelastustoimilain edellyttämään minimitasoon. Tarkastuslautakunta pitää erittäin huolestuttavana, että kuntalaisten turvallisuuden vaikuttavissa asioissa ei ole noudatettu lain vaatimaa minimitasoa ja painottaa, että palvelutason on oltava riittävällä, vähintään lain edellyttämällä tasolla riskeihin nähden.**

Palvelutoimi

1 20 Terveyslautakunta

Talous

Terveyslautakunnan talousarvion käyttötalouden kuluarvio oli 231,7 M€, joka ylitettiin 14,4 M€ (6,2 %). Tuottoarvio oli 23,6 M€, joka ylittyi 5,4 M€ (23 %). Nettokuluarvio (208,1 M€) ylittyi siten 8,9 M€, josta 8,8 M€ aiheutui sairaanhoitopiirin maksuosuuteen varatun sitovan määrärahan ylityksestä ja 0,1 M€ terveystoimen omien toimintakulujen ylityksestä. Terveystoimen nettokulujen ylitys oli 4,3 %, mikä on katsottava erittäin merkittäväksi.

Terveyslautakunta teki 1.9. ja 3.11.2004 päätökset toimenpiteistä talousarviossa pysymiseksi. Toimenpiteitä käsiteltiin kaupunginhallituksessa 27.9. ja 15.11.2004. Rationalisointitoimenpiteiden avulla oman toiminnan ylitys on saatu supistettua 117.000 €:oon, kun nettokulujen ylitysuhka puolen vuoden seurantajakson jälkeen oli enimmillään 4,1 M€. Sairaanhoitopiirin maksuosuuteen varatun sitovan määrärahan ylitysuhka oli enimmillään 11,2 M€ ja lopullinen ylitys 8,8 M€.

Terveyslautakunta ei tehnyt esitystä talousarviomuutoksesta. Talousarvion noudattamista koskevien määräysten mukaan, mikäli toimielin ei kykene kaikista sopeuttamistoimenpiteistä huolimatta toimimaan määrärahansa puitteissa, voi toimielin esittää muutettavaksi talousarviota, jos kyseessä on kaupunkia velvoittava meno tai menolla on erityisen painava peruste ja sen rahoitus on järjestyksessä. Määräysten mukaan muutosesitykset on valmisteltava hyvissä ajoin muutostarpeen ilmaannuttua niin, että kaupunginhallitukselle jää mahdollisuus ratkaista asia useamman vaihtoehdon pohjalta ja niin, että kaupunginvaltuusto käsittelee ne saman varainhoitovuoden aikana.

Kustannusten hallintaa koskevana arviointikriteerinä oli, että sopimusohjausjärjestelmä on käytössä sairaanhoitopiirin kanssa. Toimintakertomuksessa todetaan, että sopimusohjausjärjestelmä ei täysin täytä asetettuja tavoitteita. Turun kaupungin talousarviossa ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin talousarviossa oli vuonna 2004 eri suuruiset määrärahat kaupungin maksuosuudelle. Sairaanhoitopiirin omaan talousarvioon Turun maksuosuudeksi oli budjetoitu 5,3 M€ enemmän kuin mihin kaupunki oli omassa talousarviossaan varautunut. Myös sairaanhoitopiirin talousarvio siis ylittyi Turun maksuosuuden osalta tuntuvasti, 3,5 M€.

Sairaanhoitopiirin maksuosuuteen varattu sitova määräraha oli 96,5 M€ ja lopullinen toteutuma oli 105,35 M€, eli 8,8 M€ suurempi. Ylitys oli erittäin merkittävä, 9,15 %. Ylityksen suurimmat menoerät olivat TYKS:n käyttö, joka ylittyi 2,1 M€:lla, aluesairaaloiden käyttö, joka ylittyi noin 0,2 M€ ja kalliin hoidon tasaus ja erityisvelvoitemaksu, jotka ylittyivät yhteensä n. 1,2 M€.

Tavoitteena oli, että ikävakioidut menot (€/asukas) ovat alle suurten kaupunkien keskiarvon. Viimeisin käytettävissä oleva tieto on vuodelta 2003, jolloin tavoite toteutui. Turun ikävakioidut terveysmenot olivat 1.348 €/asukas, mikä oli neljänneksi halvin yhdestätoista kaupungista.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Turkulaisten odotetun eliniän tavoitearvona oli naisilla 82 vuotta ja miehillä 74 vuotta. Imeväiskuolleisuuden tavoitearvo oli alle 3^{0/00}. Viimeisin käytettävissä oleva tieto on vuodelta 2003, jolloin tavoitteet ovat toteutuneet. Näiden mittareiden ongelmana on, etteivät ne mittaa terveyslautakunnan toimintaa vuonna 2004, eikä terveystoimella juurikaan ole mahdollisuuksia vaikuttaa kunkin vuoden toteutumaan omalla toiminnallaan.

Elintarvikevirasto julkaisi kesällä 2004 arvioinnin kunnallisen elintarvikevalvonnan riittävydestä. Turun terveystoimen alaisen elintarvikevalvonnan työpanosvaje oli elintarvikeviraston suorittaman vertailun mukaan 1.314 henkilötyöpäivää vuonna 2002. Käytetty työpanos suhteessa elintarvikeviraston määrittelemään vähimmäistarpeeseen oli 0,54. Elintarvikevalvonnan riittävyys on elintarvikeviraston laatimien tilastojen mukaan ollut Turussa jo vuosia selvästi huonompi kuin muissa suurissa kaupungeissa ja kunnissa keskimäärin.

Prosessit ja rakenteet

Vuonna 2004 valmisteltiin vanhusten terveydenhoidon organisaatiomuutosta. Vanhusten terveyspalvelut -tulosalue on aloittanut toimintansa 1.1.2005. Organisaatiomuutoksessa siirrettiin hoitopaikkoja erikoissairaanhoidosta terveyskeskustasoiseen pitkäaikaissairaanhoidon. Hoitopaikkojen kokonaismäärä ei uudistuksen myötä kasvanut. Kuitenkin ympärivuorokautisten hoitopaikkojen tarve on kaupungin väestön ikärakenteesta johtuen jatkuvasti kasvava.

Tavoitteena oli kirurgisen toiminnan toteutus sopimuksenmukaisesti kirurgisen sairaalan siirryttyä kaupungin terveystoimen alaisuudesta TYKS:n alaisuuteen 1.1.2004. Toisena tavoitteena oli yöpäivystyksen keskittäminen. Molemmat tavoitteet toteutuivat. Kirurgisen sairaalan fuusio TYKS:iin on sairaanhoitopiirin ja terveystoimen laatimien tilastojen perusteella jonkin verran parantanut turkulaisten leikkauspalveluiden saatavuutta. Vuoden 2004 alussa aloittaneessa alueellisessa yöpäivystyksessä on mukana 21 kuntaa. Toimintakertomuksen mukaan yöpäivystyksen keskittäminen on tuonut terveystoimelle vuodessa 450.000 €:n säästöt.

Valtuuston päätöslauselmien toteutus

Päätöslauselmassa todetaan, että sairaanhoitopiirille maksettavaa Turun kaupungin maksuosuutta tulee lisätä 5,5 % vuoden 2003 talousarvioon nähden siten, että siirtyneet kirurgiset palvelut on otettu huomioon määrärahasa. Toteutunut maksuosuus oli 81,3 M€ vuonna 2003 ja 105,3 M€ vuonna 2004. Erotus on 24,0 M€ (29 %). Kaupunginsairaalan toteutuneet kulut olivat tilinpäätöksen mukaan vuonna 2004 (kirurgisen sairaalan siirron jälkeen) 12,5 M€ pienemmät kuin vuonna 2003. Mikäli vastaava summa (12,5 M€) lisätään sairaanhoitopiirin toteutuneeseen maksuosuuteen vuodelta 2003, summaksi muodostuu 93,8 M€. Tämän laskutavan mukaan vuosina 2003 ja 2004 toteutuneiden maksuosuuksien vertailukelpoiseksi erotukseksi muodostuu 11,55 M€ tai 14,2 %. Maksuosuus on siis tämän mukaan noussut 14,2 % tavoitteeksi asetetun 5,5 %:n sijaan. Päätöslauselma ei toteutunut.

Kaupunginvaltuusto myönsi 1,4 M€ lukuisiin terveystoimen eri tarkoituksiin. Seikkaperäisen selvityksen perusteella määrärahan käytön voidaan todeta vastanneen tarkoitusta. Hammahuolto piti päätöslauselman mukaan saada toimivaksi palvelemaan turkulaisia. Todettakoon, että lasten ja nuorten hammastarkastukset on pääosin siirretty hammaslääkä-

reiltä hammashuoltajille, jotta resurssit saadaan riittämään aikuisten hammashoitoon lain vaatimalla tavalla (jonotusaika korkeintaan 6 kk). Helmikuussa 2005 hammashuollon jono oli 8.000 henkilöä.

Valtuuston päätöslauselman mukaan monimuotoisen vanhainkodin käyttömenot tulee huomioida talousarvion suunnitelmaosassa 2005 - 2006. Toteutumisselvityksen mukaan tavoite ei toteutunut vielä vuoden 2005 talousarviossa tiukan talousraamin vuoksi. Asia pyritään ottamaan huomioon vuoden 2006 talousarviota valmisteltaessa, jolloin monimuotoinen vanhainkoti otettaneen myös käyttöön.

- ❑ **Terveystoimen nettokulujen ylitys oli erittäin merkittävä (4,3 %). Ylitys (8,9 M€) johtui melkein kokonaan sairaanhoitopiiriin maksuosuuteen varatun määrärahan ylittymisestä (8,8 M€). Talousarvion ylitysuudesta informoitiin kaupunginhallitusta, mutta esitystä talousarvion muuttamiseksi ei tehty, vaikka se ohjeiden mukaan olisi ollut mahdollista.**
- ❑ **Jo vuoden 2002 talousarviossa oli asetettu tavoitteeksi sopimusohjausmallin käyttöönotto vuonna 2003 sairaanhoitopiirin ja kaupungin välillä. Edelleenkin kaupungin ja sairaanhoitopiirin välillä ei ole sopimusohjausjärjestelmää, jonka avulla pystyttäisiin yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa laatimaan pitävä talousarvio kaupungin maksuosuudelle. Talousarvioiden erotus oli 5,3 M€ vuonna 2004. Kaupunginhallituksen tulee huolehtia sopimusohjauksen aikaansaamisesta.**
- ❑ **Elintarvikeviraston julkaiseman vertailun mukaan Turun terveystoimeen kuuluvan elintarvikevalvonnan riittävyys on viime vuosina ollut selvästi huonompi kuin vertailukaupungeissa ja kunnissa keskimäärin ja selvästi alle elintarvikeviraston määrittelemän vähimmäistarpeen.**
- ❑ **Hammashuollon jonotusajat oireettomalla aikuisella olivat vuonna 2004 edelleen kohtuuttoman pitkät. Maaliskuussa 2005 astui voimaan lakimuutos, minkä johdosta jonot voivat olla korkeintaan kuusi kuukautta. Terveystoimi on siirtänyt lasten ja nuorten hampaiden tarkastukset pääosin hammashuoltajille, jotta resurssit riittäisivät jatkossa paremmin aikuisväestön hammashuoltoon. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että lasten ja nuorten hampaat tulee tarkastaa vähintään kerran vuodessa, jotta välttyttäisiin hammashuollon kustannusten kasvusta tulevaisuudessa lasten ja nuorten hampaiden rappeutumisesta johtuen.**
- ❑ **Erikoissairaanhoidon kehittämistoimenpiteitä on tarkasteltu tarkastuslautakunnan erillisessä arviointiprojektissa. Arviointiprojektin tuloksia ja erikoissairaanhoitoa koskevia suosituksia on annettu kohdassa 7.1.**

1 30 Sosiaalilautakunta

Talous

Sosiaalilautakunnan nettotulos oli 3,54 M€ (1,8 %) ylijäämäinen. Kulut ylittivät talousarvion 1,34 M€ (0,6 %), mutta vastaavasti tuottoja saatiin 4,88 M€ (13,6 %) arvioitua enemmän. Kulujen ylitykset koostuivat pääosin henkilöstökustannuksista ja asiakaspalvelujen ostoista. Tuottoja saatiin arvioitua enemmän esim. lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän kautta ja myynti- ja maksutuloina esim. muilta kunnilta.

Viiden suurimman kaupungin kustannusvertailussa, jossa vertailtiin kunnan järjestämien sosiaali- ja terveystalvelujen kustannuksia jokaista 75 vuotta täyttäneitä kuntalaista kohti, Turun palvelujen kustannukset olivat pienimmät, 7.857 €/asukas vuodessa vuonna 2003. Pienten lasten hoitojärjestelmän kustannukset päivähoitoikäistä lasta kohti olivat Turussa vuonna 2003 kuuden kaupungin vertailussa keskimääräistä pienemmät, 6.328 €.

Suurimpien kaupunkien kustannusten vertailu vuodelta 2003

	Vanhuspalvelukustannukset, €	Päivähoitopalvelukustannukset, €
Helsinki	10.059	7.528
Espoo	8.120	7.726
Vantaa	8.936	7.190
Tampere	8.660	6.201
Turku	7.857	6.328
Oulu	..	5.600
Keskiarvo	9.123	7.050

Lähde: Kuusikko-työryhmän julkaisusarja (www.kuusikkokunnat.fi)

Asiakkuuden hallinta ja palvelukyky

Kotipalvelun kattavuuden piti tavoitteen mukaan olla 22,0 % 75 vuotta täyttäneillä. Vuonna 2003 kattavuus oli 17,4 %. Vuoden 2004 toteutuma puuttui arviointikertomusta laadittaessa. Sosiaalitoimenjohtajan antaman arvion mukaan kotipalvelun kattavuus ei parantunut vuonna 2004, vaikka syksyllä otettiin käyttöön 30 uutta vakanssia. Valtuusto on hyväksyessään 25.8.2003 vanhuspoliittisen ohjelman asettanut tavoitteeksi 24,7 %:n kattavuuden vuoteen 2006 mennessä. Valtakunnallisten suositusten mukaan tyydyttävä kattavuus on 25 %.

Valtuuston erillistavoitteena oli, että vanhainkotien henkilömitoitus turvataan olemassa olevien suunnitelmien mukaisesti. Nykyinen taso (0,59) ei vastaa vanhuspoliittisen ohjelman edellyttämää tasoa, mutta on asetetun talousarvion tavoitteen mukainen. Mitoitus on valtakunnallisen suosituksen mukaan keskiarvoa.

Kotipalvelua tuli tavoitteen mukaan antaa keskimäärin korkeintaan 4,0 tuntia/viikko kullekin asiakkaalle, mikä vastaa valtakunnallista suositusta. Tavoite lähes saavutettiin; kotipalvelua annettiin keskimäärin 4,1 tuntia/viikko. Kehitys on tavoitteensuuntainen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi Turun kaupungin vanhuspoliittisen ohjelman vuosille 2003 - 2006 kokouksessaan 25.8.2003. Kaupunginhallitus on edellyttänyt, että vanhustenhuollon johtoryhmä laatii vanhuspoliittisen ohjelman pohjalta vanhustenhuollon resurssisuunnitelman vuosille 2004 - 2006. Vanhustenhuollon johtoryhmä on kaupunginhallituksen päättämään määräaikaan mennessä 2.10.2003 jättänyt kaupunginhallitukselle vanhustenhuollon tarkistetun resurssisuunnitelman ja esittänyt sen hyväksymistä. Kaupunginhallitus on käsitellyt resurssisuunnitelmaa 20.10., 3.11. sekä 10.11.2003, jolloin se palautettiin esittelijälle. Resurssisuunnitelmaa ei ole tämän jälkeen käsitelty kaupunginhallituksessa, eikä ohjelmaa pantu täytäntöön vaikka ohjelmakauden loppu jo lähestyy.

Prosessit ja rakenteet

Vanhuksille ei onnistuttu järjestämään vanhainkotipaikkaa tarpeen mukaan, vaan odotuspäiviä (klinikkapäiviä) kertyi yhteensä 5.417, mikä on 14 % enemmän kuin oli asetettu tavoitteeksi. Kotipalvelussa tosin ei ollut yhtään odotuspäivää, joten oikea hoitotaso toteutui tältä osin. Vanhimpien ikäryhmien jatkuvasti kasvaessa laitoshoitopaikkojen mää-

rää ei ole lisätty kasvavan tarpeen edellyttämällä tavalla. Kuten seuraavasta taulukosta ilmenee, väestö on Turussa vanhusvoittoisempi kuin muissa suurissa kaupungeissa.

Vanhushuoltosuhte vuonna 2003

Turku	25,8 %
Tampere	22,9 %
Helsinki	20,3 %
Espoo	14,1 %
Vantaa	14,1 %

(Vanhushuoltosuhte lasketaan 65 vuotta täyttäneen ja työikäisen väestön määrien suhteena.)

Sosiaalityössä, toimeentulotuessa ja etuuskäsittelyssä otettiin uudistettu asiakaspalvelun toimintatapa käyttöön vuoden alusta. Samaan aikaan asiakasmäärät kasvoivat. Asiakaspalvelu ruuhkautui pahasti kevään aikana ja hakemusten käsittelyajat kasvoivat kohtuuttoman pitkiksi. Kevään aikana tehtiin useita kanteluita eduskunnan oikeusasiamiehelle kohtuuttomista odotusajoista. Sosiaalilautakunta käsitteli 31.3.2004 lääninhallitukselle annettavaa selvitystä, joka koski toimeentulotukiasioiden käsittelyä. Tilanteeseen saatiin kevään aikana parannus työtapoja korjaamalla ja lisäämällä resursseja.

Tilapäistä lisähenkilökuntaa palkattiin etuuskäsittelyyn 1.3.2004 alkaen ja 1.2.2005 alkaen on resursseja lisätty pysyvästi. Kaupunginhallituksen hallintojooston päätöksellä perustettiin johtavan sosiaalityöntekijän virka ja 7 etuuskäsittelijän virkaa. Toimeentulotuen käsittelyssä olikin muihin kaupunkeihin verraten niukasti resursseja. Kuuden suurimman kaupungin vertailussa vuodelta 2003 ilmenee, että Turussa ja Oulussa oli eniten asiakkaita sosiaalityöntekijää kohti ja vähiten sosiaalityöntekijöitä suhteessa kunnan väkilukuun. Väestöön suhteutettuna alueellisen perussosiaalityön asiakkaita oli eniten Turussa ja Helsingissä. Toimeentulotukipäätöstä odottavien uusien asiakkaiden jonotusaikaa ei ole vuoden 2001 jälkeen seurattu talousarviomittarina, vaikka se ilmeisesti olisi aiheellista.

Valtuuston päätöslauselmat ovat pääosin toteutuneet, lukuun ottamatta vanhustenhuollon henkilöstömitoituksia, jotka eivät vastaa vanhuspoliittisen ohjelman edellyttämiä mitoituksia.

- Sosiaalitoimen nettokulut olivat arvioitua pienemmät johtuen arvioitua suuremmista tuotoista, joilla pystyttiin kattamaan kuluarvion ylitys.**
- Vanhuspoliittinen ohjelma vuosille 2003 - 2006 hyväksyttiin valtuustossa vuonna 2003, mutta sen täytäntöönpanoa ei ole vielä aloitettu. Ohjelman perusteella tehty vanhustenhuollon tarkennettu resurssisuunnitelma oli kaupunginhallituksen käsittelyssä viimeksi vuonna 2003, eikä asia ole edennyt vuoden 2004 aikana ollenkaan. Tarkennettu resurssisuunnitelma tulee viedä kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi mahdollisimman nopeasti, jotta jo hyväksytyn ohjelman täytäntöönpano ehditään aloittaa ohjelmakauden aikana.**
- Nykyisin osa vanhuksista hoidetaan väärällä hoitotasolla vanhainkotipaikkojen puutteen vuoksi. Vanhustenhuollon resurssit on ohjattava siten, että hoidon oikea porrastus toteutuu eikä resursseja tuhleta. Hoitopaikkoja on lisättävä vanhainkotitasoisessa hoidossa niin, että kalliimmat erikoissairaanhoidon hoitopaikat vapautuvat niitä tarvitseville potilaille.**

- ❑ **Sosiaalitoimen yhdestätoista talousarviomittarista kahden lopullinen toteutuma-arvo puuttui toimintakertomuksesta, mikä hankaloittaa toiminnan arviointia. Toteutumisesta on kuitenkin annettu ennakkoarvio ja edellisen vuoden toteutuma on ilmoitettu, mikä on hyödyksi toiminnan arvioinnissa. Hyvän talousarviomittarin avulla toiminnan jatkuva seuranta ja arviointi on mahdollista myös toimintavuoden aikana.**

1 40 Opetuslautakunta

Talous

Opetuslautakunnan toimintakuluarvio ylittyi 1,0 M€ (1 %). Toimintatuottoja saatiin 0,45 M€ (11,8 %) arvioitua enemmän. Lisäksi kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 20.9.2004 § 782, että opetustoimelle myönnetään investointiosan määrärahojen säästön (300.000 €) käyttölupa vuoden 2004 talousarvion käyttötalousosan ylityksen katteena. Lopulliseksi nettokulujen ylitykseksi jäi siten 0,25 M€ (0,2 %). Suurin kulujen ylitys oli palloissa.

Opetushallituksen saamiin ennakkotietoihin perustuvassa viiden suurimman kaupungin vertailussa (Ol 24.11.2004) valtionosuuspohjaan kuuluvat käyttötalousmenot/ peruskouluoppilas Turussa vuonna 2003 olivat 5.113 €, mikä oli yli keskiarvon (5.030 €). Kuten alla olevasta taulukosta ilmenee, opetukseen ja oppilashuoltoon käytettiin muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna vähiten rahaa. Hallintoon ja kiinteistöihin käytettiin muita suurimpia kaupunkeja enemmän rahaa. Ainoastaan Helsingin opetustoimen kiinteistömenot olivat suurempia kuin Turun.

Käyttötalousmenot lukion oppilasta kohti olivat vuonna 2003 suurimpien kaupunkien vertailussa pienimmät Turussa, 3.790 €. Viiden suurimman kaupungin käyttötalousmenot lukion oppilasta kohti olivat keskimäärin 4.312 €. Lukion opetukseen ja ruokailuun käytettiin vähiten rahaa muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna. Hallintomenot olivat suurimmat viiden suurimman kaupungin vertailussa.

Viiden suurimman kaupungin opetustoiminnan käyttötalousmenot, €/oppilas 2003

	Peruskoulut	Lukio
Helsinki	5.448	4.940
Espoo	5.170	4.873
Tampere	4.700	4.048
Vantaa	4.720	3.907
Turku	5.113	3.790
Keskiarvo	5.030	4.312

Lähde: Opetushallitus, kaupunkien ilmoittamat ennakkotiedot

Käyttötalousmenot €/peruskoulun oppilas eräissä toiminnoissa vuonna 2003

	Opetus	Ruokailu	Oppilashuolto	Hallinto	Kiinteistöt
Helsinki	3.368	390	227	337	916
Espoo	3.463	365	203	268	683
Tampere	3.132	376	104	302	501
Vantaa	2.960	334	172	404	644
Turku	2.901	370	55	407	829

Lähde: Opetushallitus, kaupunkien ilmoittamat ennakkotiedot

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tavoitteena oli, että Turun pistekeskisarvon osuus olisi 61 % opetushallituksen suorittaman oppimistulosten arvioinnin maksimipistemäärästä. Tavoitetta ei saavutettu, tulos oli 56,4 %. Kahden muun mittarin osalta vuotta 2004 koskevat tiedot saadaan kahden vuoden viiveellä tilastokeskukselta. Nämä mittarit eivät sovellu kunkin talousarviovuoden toiminnan seurantaan.

Tammikuussa 2004 tehdyn kyselyn mukaan opetusryhmien keskikoot ovat kasvaneet hieman perusopetuksessa edellisiin vuosiin verrattuna vuosiluokilla 1-2. Vuosiluokilla 1-2 perusopetusryhmien keskikoko oli yhteensä 20,38 (edellisinä vuosina 20,30 ja 20,35). Eräissä kouluissa (8 kpl), perusopetusryhmien keskikoko vuosiluokilla 1-2 oli 23-25,5. Koulutoimintakeskuksen näkemys on, että vuosiluokilla 1-2 jo 20 oppilaan ryhmä on melko suuri, kun on kysymys alkuopetuksen tavoitteiden saavuttamisesta ja usein hyvin heterogeenisestä oppilasaineksesta.

Koulupsykologien ja koulukuraattorien määrää pystyttiin lisäämään niin, että syyskaudella opetustoimessa oli seitsemän koulupsykologia ja kymmenen koulukuraattoria. Valtakunnallisten suositusten mukainen pitkäaikainen tavoite on 15 koulupsykologia ja 14 koulukuraattoria. Turussa käytetään oppilashuoltoon huomattavasti vähemmän rahaa kuin vertailukaupungeissa.

Kaupunginhallitus päätti 7.6.2004, että mielenterveystyön kokonaissuunnitelma hyväksytään ja se annetaan kaupunginvaltuustolle tiedoksi. Yhtenä toimenpide-ehdotuksena suunnitelmassa on koulupsykologeista ja -kuraattoreista koostuvan erityispalveluyksikön perustaminen koulutoimintakeskukseen. Koulutoimintakeskus on käynnistänyt erityispalveluyksikön perustamista koskevan valmistelutyön kaupunginhallituksen em. päätöksen pohjalta. Valmistelutyötä tehdään yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Esitystä ei vuoden 2004 aikana tuotu opetuslautakunnan tai kaupunginhallitukseen päätettäväksi. Palvelutoimen apulaiskaupunginjohtajan tarkastuslautakunnalle huhtikuussa 2005 antamien tietojen mukaan esitys edellyttää lisäselvityksiä.

Valtuuston talousarviopäätöksen yhteydessä antamat päätöslauselmat toteutuivat pääosin. Määrärahalla ei kuitenkaan pystytty päätöslauselman edellyttämällä tavalla kattamaan palkkatarkistusten palkkaperinnöstä ja vuoden 2004 palkankorotuksista aiheutuvia kustannuksia.

- Opetustoimen taloudelliset tavoitteet eivät aivan toteutuneet talousarvion mukaisina, mutta nettokulujen poikkeama ei ollut merkittävä (0,2 %).**
- Opetustoimen mittareita on kehitetty vuonna 2004 ja uudet mittarit on otettu käyttöön vuoden 2005 talousarviossa.**
- Koulupsykologeista ja -kuraattoreista koostuvan erityispalveluyksikön perustaminen koulutoimintakeskukseen ei ole vielä edennyt toteutusvaiheeseen, vaikka periaatepäätös yksikön perustamisesta on tehty kaupunginhallituksessa jo keväällä 2002. Opetushallituksen keräämien tietojen mukaan oppilashuoltoon käytetään Turussa rahaa selvästi vähemmän kuin muissa suurissa kaupungeissa. Oppilashuollon saattamista muiden suurten kaupunkien kanssa samalle tasolle tulee kiirehtiä.**

- ❑ **Positiivista on, että koulukiinteistöjen lisärakentamiseen, kunnostamiseen ja peruskorjaukseen oli vuonna 2004 selvästi aiempaa enemmän voimavaroja. Opetuslautakunnan antaman lausunnon (15.9.2004) mukaan viranomaisten yhteistyö on lisäksi parin viime vuoden aikana huomattavasti tehostunut koulukiinteistöjen kuntokartoituksessa ja korjaustöiden suunnittelussa ja seurannassa.**

1 45 Ammattiopetuslautakunta

Ammattiopetuslautakunnan kuluarvion ylitys oli 1,24 M€. Suurimmat ylitykset syntyivät henkilöstömenoissa ja palvelujen ostoissa. Palkkamenojen kasvu on kahtena peräkkäisenä vuotena ollut 9 % budjetoidun 3 % sijasta. Tuottoarvio ylittyi 0,69 M€. Nettokulujen ylitys oli 0,55 M€ (1,6 %). Investointimenoihin oli varattu 1,3 M€, josta jäi 0,5 M€ käyttämättä. Kaupunginhallitus myönsi luvan käyttää vuoden 2004 investointiosaan syntyvästä määrärahan säästöstä 228.000 € käyttötalouden menojen ylityksen katteeksi. Lopulliseksi ylitykseksi jäi 0,28 M€ (0,8 %).

Ulkopuolisen rahoituksen osuus oli tavoitteen mukainen (tavoite 18 %, toteutuma 18,5 %). Erillisenä tavoitteena oli yhteistyöprojektien ulkopuolisen rahoituksen osuus bruttomenoista, mikä oli 10,3 %, eli tavoite (6,5 %) saavutettiin ja ylitettiin tuntuvasti.

Opetustilojen käyttöaste ei ollut aivan tavoitteen mukainen. Tavoitteena oli 80 %:n käyttöaste ja toteutuma oli 75 %. Ongelmina ovat tilojen hajasijoitus ja mahdollinen erikoisvarustus, mitkä osaltaan rajoittavat mahdollisuuksia tilojen käytön tehostamiseen.

Keskeyttäneiden opiskelijoiden osuus on tavoitteen mukainen (7 %), mutta luku on kasvanut huolestuttavasti edellisvuoden luvusta, joka oli 4,7 %. Tutkintojen läpäisyprosentti (neljän vuoden kuluessa valmistuneet opiskelijat) jäi tuntuvasti alle asetetun tavoitteen. Tavoitteena oli 80 % ja toteutuma 66 %. Tavoitteen saavuttamiseksi vuonna 2005 on aloitettu seutukunnan oppilaitosten kanssa yhteistyössä opiskelun ohjaushanke.

- ❑ **Ammatti-instituutin talousarvio ei toteutunut, mutta nettokuluarvion ylitys ei ollut merkittävä (0,8 %). Muut taloutta koskevat tavoitteet toteutuivat hyvin.**
- ❑ **Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin tyydyttävästi. Toteutumatta jäivät tutkintojen läpäisyprosenttia ja opetustilojen käyttöastetta koskevat tavoitteet.**

1 46 Ammattikorkeakoulun hallitus

Ammattikorkeakoulun hallituksen kuluarvio ylittyi 0,6 M€, mutta tuottoarvio ylittyi saman verran. Nettokulut pysyivät siten talousarvion puitteissa. Investointikuluista jäi käyttämättä 0,1 M€.

Toiminnan rahoitusta koskevat tavoitteet jäivät toteutumatta. Valtionosuusrahoituksen perustana olevan opiskelijamäärän tavoitteeksi oli asetettu 7.400. Toteutuma oli 7.196, mikä oli aiempia vuosia alhaisempi luku. Poissaolevien opiskelijoiden määrä kaksinkertaistui vuonna 2004 verrattuna vuoteen 2003. Poikkeama tavoitteesta oli 2,8 %. Toisena rahoitusta koskevana tavoitteena oli, että ulkoisen rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta on 16 %. Tavoitetta ei saavutettu. Toteutuma oli 12,5 %, joka vastaa aiempien vuosien lukuja.

Tavoitteena oli, että 80 % tutkinnon suorittaneista työllistyy, ja että 80 % sijoittuu Varsinais-Suomen alueelle. Tavoitteet eivät toteutuneet. Valmistuneista 60 % työllistyi ja 75 % sijoittui Varsinais-Suomen alueelle. Virastopäällikön kommentin mukaan välittömän työllistymisen toteutumaksi on vakiintunut noin 60 %:n taso, jonka nostaminen on hyvin haasteellista. Tavoite on siten asetettu epärealistisen korkealle tasolle. Kommentissa todetaan myös, että valtakunnan korkeakoulujen vertailussa 75 % jääminen lähialueelle on poikkeuksellisen suuri osuus.

Henkilöstön kehittämistä koskevat tavoitteet eivät toteutuneet. Pitkäkestoisessa henkilöstökoulutuksessa olevien määrä oli 164, joka poikkeaa asetetusta tavoitteesta 13,7 %. Tavoitteena oli 190 henkilöä. Lisenssiaattien määrä alitti tavoitteen 25 % ja tohtoreiden määrä 12 %. Toimintakertomuksen mukaan tutkintotavoitteinen kouluttautuminen on kääntynyt laskuun opettajien pääosin saavutettua virkojen edellyttämät kelpoisuudet.

Kokonaistyyttöaste-% oli 107 % ja ylitti asetetun tavoitteen (105 %). Eroamisaste oli 9,5 %, kun tavoitteeksi oli asetettu, että korkeintaan 5,0 % opiskelijoista keskeyttää opinionsa. Tutkintojen määrä oli lähes tavoitteen mukainen, ero tavoitteeseen oli 0,6 %. Tutkintojen määrä on kasvanut edellisvuosiin verrattuna.

- Ammattikorkeakoulun hallituksen nettokulut olivat talousarvion mukaiset, mutta rahoitusta koskevat tavoitteet jäivät toteutumatta.**
- Vain kolme ammattikorkeakoulun hallitukselle asetetusta neljästätoista toiminnallisesta tavoitteesta toteutui. Muutaman tavoitteen osalta toteutuma oli kuitenkin lähellä tavoitetta ja viiden toteutumatta jääneen tavoitteen osalta kehitys on edennyt tavoiteltuun suuntaan. Osa saavuttamatta jääneistä tavoitteista, esim. valmistuneiden työllistymistä ja sijoittumista koskevat tavoitteet, saattaa olla epärealistisella tasolla.**
- Eroamisaste on tavoitteeseen verrattuna lähes kaksinkertainen (9,5 %), mitä on pidettävä liian korkeana. Tavoitteena oli 5 %.**

1 52 Liikuntalautakunta

Liikuntalautakunnan tuottoarvio alittui 41.000 €, mutta samanaikaisesti kuluarvio alittui 75.000 €, joten nettokulut pysyivät talousarviossa alittaen nettokuluarvion 34.000 €.

Vain osa kustannustehokkuutta koskevista tavoitteista saavutettiin. Toimintakate €/asukas oli -28,97 € kun tavoitteena oli -28,00 €. Uimahallin käyntikerran hinta oli 2,65 € kun tavoitteena oli 2,25 €. Jäähallin käyttötunnin hinta oli tavoitteen mukainen.

Terveytensä kannalta riittävästi liikkuvien suhteellinen osuus 7-75-vuotiaista turkulaisista oli asukaskyselyn perusteella 42,4 %. Tavoitteena ollut 41 % siis saavutettiin. Sitä vastoin liikunnallisesti passiivisten suhteellisen osuuden kasvua ei onnistuttu vähentämään. Liikunnallisesti passiivisia oli 15,6 % väestöstä kun tavoitteena oli 13,7 %

Tiedottaminen liikuntapalveluista sai kyselyssä arvosanan 3,74 (asteikolla 1-5), mikä ylitti selvästi tavoitteeksi asetetun arvosanan 3,45.

Liikuntatoimen kilpailukyvyille työnantajana asetetut tavoitteet jäivät saavuttamatta. Kunta 10-tutkimuksen tulokset eivät olleet vielä toimintakertomusta tehtäessä käytettävissä. Lii-

kuntatoimen henkilöstökyselytulokset jäivät hieman tavoitteesta, tosin tulos oli vuoden 2003 tulosta parempi. Kehityskeskusteluja käyneiden henkilöiden osuus koko henkilökunnasta oli 29,8 % kun tavoitteena oli 100 %. Harkinnanvaraisten kannustinpalkkioiden suhteellinen osuus vakinaisen henkilöstön säännöllisistä vuosipalkkioista jäi alle tavoitteen, joka oli 0,45 %.

Valtuuston talousarvion hyväksymisen yhteydessä antamat päätöslauselmat toteutuivat.

- Liikuntalautakunnan nettokulut pysyivät talousarviossa.**
- Toiminnallisista tavoitteista jäi saavuttamatta useita kustannustehokkuutta ja liikuntatoimen kilpailukykyä työnantajana koskevia tavoitteita.**
- Yhteistyötä sidosryhmien kanssa on lisätty aloittamalla urheiluseurojen kanssa uusi yhteistyömuoto seuraparlamentin muodossa.**

1 54 Nuorisolautakunta

Kaupunginvaltuusto teki 29.11.2004 määrärahan korotuspäätöksen liittyen aamu- ja ilta-päivätoimintaan. Määrärahan muutos huomioon ottaen nuorisolautakunnan tuottoarvio ylittyi 0,4 M€ ja kuluarvio lähes saman verran. Nettokuluarvio alittui 35.000 €, eli lautakunta pysyi muutetussa talousarviossaan.

Tuottavuuden parantamiseen liittyvänä tavoitteena oli, että erilliskorvauksissa säästetään 9 % vuoden 2001 tasosta. Toteutuma oli 2,2 %. Tavoite oli ristiriidassa valtuuston päätöslauselman kanssa, jonka mukaan viikonlopputoimintaa piti lisätä.

Tavoitteena oli peruskoulun päättäneiden ilman koulutus- tai työpaikkaa jääneiden nuorten määrän kartoitus. Toimintakertomuksen mukaan kartoitus on saatu päätökseen eli tavoite on toteutunut. Nuorisotoimesta saadun selvityksen mukaan näiden nuorten määrä oli n. 100 vuonna 2004. Johtamisen kannalta käyttökelpoinen mittari olisi jatkossa näiden nuorten määrän kehitys.

Työpajajakson onnistuneesti suorittaneiden osuus kaikista pajanuorista oli 85 %, joka ylitti tavoitteen selvästi. Tavoitteena oli 70 %, joka vastasi vuoden 2003 toteutumaa.

Nuorisotoimen ostamien tai itse toteuttamien kesä- ja päiväleirien paikkamäärä oli 1.180, mikä ylitti asetetun tavoitteen 32 %. Paikkamäärä oli hieman pienempi kuin vuonna 2003.

Myös nuorten kulttuuritoimintaa koskevat tavoitteet saavutettiin ja osittain ylitettiin selvästi. Kurssitoiminta oli arvioitua vilkkaampaa. Nuorisotoimi osti tai järjesti itse n. 68.600 kurssi- tai harrastepajatuntia. Määrä ylitti tavoitteen 74 %. Nuorten kulttuuritoimintaan myönnettyjen avustusten osuus koko projektiavustussummasta oli 7,4 % kun tavoitteeksi oli asetettu 5 %.

- Nuorisolautakunnan nettokulut olivat talousarvion mukaiset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuivat hyvin.**

1 56 Kulttuurilautakunta

Talous

Kulttuurilautakunnan käyttötalouden tuottoarvio ylittyi 1,6 M€, mutta kuluarvio ylittyi samanaikaisesti 2,0 M€, jolloin nettokuluarvio ylittyi 0,4 M€ (1,7 %). Talousarvion ylitys oli merkittävä. Kulttuuritoimen laitoksista Turun Filharmonisen orkesterin nettokuluarvion ylitys oli suurin, 0,3 M€. Kuluarvion ylitys oli 294.000 € ja tuottoarvion alitus 29.000 €. Kaupunginteatteri ylitti nettokuluarvionsa 0,1 M€. Myös Wäinö Aaltosen museo ylitti nettokuluarvionsa, ylitys oli 84.000 €.

Kulttuuritoimeen palkattiin loppuvuodesta 2003 ulkopuolinen konsultti avustamaan taloushallinnon kehittämisessä. Konsultin antamaa loppuraporttia käsiteltiin kulttuurilautakunnassa 16.6.2004. Lautakunta velvoitti tuolloin orkesterin intendentin määrätietoisesti pyrkimään talousarvion toteutumiseen sekä ottamaan huomioon raportin suositukset kehittämistyötä jatkettaessa.

Nettokustannusten hallinnan tavoitteena oli nostaa tulojen osuus menoista (muissa laitoksissa kuin kirjastossa) 1 %. Tulos oli 1,9 %, eli tavoite saavutettiin.

Kulttuurilautakunnalle raportoitiin 23.3.2005 vuonna 2004 kaupunginteatterin poistuneista produktioista. Päänäyttämön näytelmistä taloudellisesti parhaiten menestyi Pimeä metsä, jonka nettokustannukset kaikista esityksistä oli yhteensä 21.700 € ja katsojia oli 16.010. Suurimmat nettokustannukset aiheutui näytelmästä Kaislikossa suhisee, jonka nettokustannukset kaikista esityksistä oli 162.800 € ja katsojia oli 3.809.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Kulttuurielämän uudistumiseen ja elinvoimaisena säilymiseen liittyvät tavoitteet toteutuivat ja ylittyivät selvästi. Yhteisöavustusten saajien vaihtuvuuteen liittyvä tavoite saavutettiin. Vaihtuvuus oli 29,7 % kun tavoitteeksi oli asetettu 20 %. Kantaesitysten määrä orkesterissa ja teatterissa oli lähes kaksinkertainen asetettuun tavoitteeseen nähden (tavoite 9, toteutuma 17).

Kaupunginvaltuusto päätti 22.3.2004, että Turku ilmoittaa opetusministeriölle halukkuutensa toimia Euroopan kulttuuripääkaupunkina vuonna 2011 ja, että kaupunginhallituksen tehtäväksi annetaan huolehtia kulttuuripääkaupunkihankkeen valmistelutoimenpiteistä ja hakuprosessista. Suunnitelma ja hakemus on tarkoitus toimittaa opetusministeriölle helmikuun loppuun 2006 mennessä.

Asiakkuuden hallinta ja palvelukyky

Internet-kirjastopalvelun käyttö kasvoi edellisvuoden luvusta 56 % ja ylitti tavoitteen 42 %. Internet-kirjastopalvelun käyttö ja muiden kulttuurilaitosten kotisivuilla käyntien määrä yhteensä kasvoi edellisvuoden luvusta 66 % ja ylitti tavoitteen 65 %. Kirjaston internetpalvelut korvaavat yhä suuremman osan käynneistä, minkä johdosta kirjaston kävijämäärän väheneminen jatkui. Kävijöitä oli 1,89 milj., mikä jäi hieman (2,8 %) alle tavoitteen.

Muiden kulttuurilaitosten kuin kirjaston kävijämäärä (633.500) oli samalla tasolla kuin vuonna 2003, mutta jäi 3,7 % alle asetetun tavoitteen. Ainoastaan kulttuurikeskus saavutti sille asetetun kävijämäärätavoitteen.

Kirjaston 5-25 -vuotiaiden lainaajien osuus ikäluokasta on viime vuosina vähentynyt päinvastaisista pyrkimyksistä huolimatta. Osuus oli 61,6 % vuonna 2004, eikä tavoitetta (69,5 %) saavutettu. Kulttuurikeskuksen taideopetuksen tuntimäärä ja lapsille ja nuorille tarkoitettujen tapahtumien, esitysten ja kurssien määrä ylittivät koko kulttuuritoimen tavoitteena olleen määrän. Erityisesti museotoimi panosti runsaasti ja arvioitua enemmän lapsille ja nuorille tarkoitettuun ohjelmaan.

Prosessit ja rakenteet

Tavoitteena oli, että pääkirjaston uudisosan rakentaminen olisi käynnistynyt vuoden 2004 aikana. Tavoite ei toteutunut. Vuoden loppuun mennessä pääkirjastohankkeen tarkennettu hankesuunnitelma ja urakkapiirustukset valmistuivat. Kirjaston aineistohankintojen määrä jäi 2 % alle tavoitellun, mutta hankintojen määrä on noussut selvästi aiempien vuosien määristä. Vuoden 2004 toteutuma on 15 % suurempi kuin vuonna 2003.

Valtuuston päätöslauselmien toteutuminen

Valtuuston päätöslauselman mukaan määrärahalla tuli kattaa näyttely- ja taidetoiminnan tukemiseen tarvittavat määrärahat sekä Elämysten maa -hankkeen maakuntamuseon omarahoitusosuus. Päätöslauselma ei toteutunut. Talousarvion nettokuluarvio ylittyi 1,7 %.

- Kaupunginhallitus totesi 14.3.2005 käsitellessään toimielinten talousarvioiden toteutumista, että kulttuurilautakunnan tulee selvästi parantaa taloutensa hallittavuutta ja tarvittaessa sopeuttaa toimintansa kaupunginvaltuuston asettamiin talousrajoihin. Tarkastuslautakunnan näkemys on asiassa yhteneväinen kaupunginhallituksen näkemyksen kanssa.**
- Turun Filharmonisen orkesterin määrärahan ylitykset ovat olleet vuodesta 1997 alkaen vuosittain toistuvia ja suuruudeltaan merkittäviä. Kulut on sopeutettava tuottotasoon.**
- Toiminnallisista tavoitteista toteutuivat ne, jotka liittyivät kulttuurielämän uudistamiseen ja elinvoimaisuuden säilymiseen. Osa asiakaskunnan kasvattamiseen ja monipuolistamiseen liittyvistä tavoitteista jäi toteutumatta. Myös osaamistason nostamiseen, kirjaston rakentamisaikatauluun ja aineistohankintoihin sekä museotoimen rakenteiden arviointiin liittyvät tavoitteet jäivät toteutumatta.**

Ympäristötoimi

1 65 Kiinteistölautakunta

Kiinteistölautakunta pysyi kiitettävästi talousarviossaan. Kiinteistölautakunnan toimintakulut alittuivat yli 51.000 €. Kiinteistölautakunnalla ei ollut investointimäärärahaa vuodelle 2004.

1 75 Kiinteistölautakunta, Kiinteistölaitos

Talous

Kaupunginvaltuusto asetti sitovaksi liikeylijäämätavoitteeksi 8.954.000 €. Tavoite toteutui 141 %:sti ollen 12.609.000 €.

Kiinteistölaitos saavutti myös sitovan tavoite-euromäärän (liikelyijäämä/-alijäämä + poistot), joka oli 19.819.243 €. Kiinteistölaitoksen liikelyijäämä oli 12.609.106,23 € ja poistot 10.816.345,09 €, yhteensä 23.425.451,32 €. Vaikka liikevaihto ja poistot pysyivät budjetoidulla tasolla, tavoite ylittyi 3,6 M€, sillä liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat lähes vastaavalla määrällä arvioidusta.

Kiinteistölaitoksen investointimenoihin vuodelle 2004 oli budjetoitu yhteensä 14,4 M€, josta kiinteän omaisuuden hankintaan oli budjetoitu 2,5 M€, käyttöomaisuusinvestointeihin 51.500 €, korvausinvestointeihin 3.149.500 €, uusinvestointeihin 6,1 M€ sekä kaupunginhallituksen hallinnoimana pääliikenneväylien ja keskustan kehittämiseen 2.620.000 €. Kiinteistölaitoksen investointimenot ylittyivät kokonaisuudessaan 1,1 M€, joka johtui pääasiassa kiinteän omaisuuden hankintainvestointien ylittymisestä eli Mälikkälän tontin ostamisesta Turku Science Park Oy:lta. Korvausinvestoinneista säästyti lähes saman verran mitä uusinvestoinnit ylittyivät.

Kiinteistölaitoksen investointitulot ylittyivät 5,7 M€ arvioidusta 6,04 €. Arvioitua suuremmat investointitulot muodostuivat pääasiassa maa- ja vesialueiden myynneistä (mm. Saramäen vankilantontin myynti Senaattikiinteistölle ja Ipnoksen tontin myynti). Kiinteistölaitos maksoi kaupungille 2,29 M€ korkoa peruspääomasta. Kiinteistölaitos maksoi edellisvuoteen verrattuna 41.000 € enemmän korkoa kaupungille, koska vuoden 2004 alusta kaupunginkanslian taseesta siirrettiin vastikkeetta P-Turkuparkki Oy:n osakkeet arvoltaan 2.054 M€ kiinteistölaitoksen peruspääomaan. Osakkeet oikeuttavat kulkuväylän hallintaan Puolalanmäen alla olevassa Louhen pysäköintiluolassa.

Rakentamisedellytysten luominen

Elinkeinoelämän, asuinkerrostalojen ja omakotitalojen uudistuotantoon luovutettujen rakennusoikeuksien määrät ylittivät tavoitteet. Erityisesti elinkeinotoimintaan luovutetun rakennusoikeuden määrä ylittyi 444 % (tavoite 25.000 k-m², toteutui 111.000 k-m²). Ainoastaan asuinpienalojen uudistuotantoon luovutetun rakennusoikeuden määrä toteutui 67 %:sti, tavoite oli 15.000 k-m², toteutuman jäädessä 10 000 k-m².

Julkisten rakenteiden kuntovajeen hallinta

Valtuusto asetti kolme sitovaa tavoitetta julkisten rakenteiden kunnossapitoa, puhtaanapitoa ja korvausinvestointeja varten; 1) Katualueen ylläpitokustannukset 1.989 €/1.000 m³ ilman katuviheralueita, 2) Viheralueiden ylläpitokustannukset 238 €/1.000 m³ ja 3) Korvausinvestoinnit/poistot 0,29. Kiinteistölaitos saavutti tavoitteen katualueiden ylläpitokustannuksissa. Viheralueiden osalta ylläpitokustannukset ylittyivät 15 % eli kiinteistölaitos jäi asetetusta tavoitteesta, koska puistojen puhtaana- ja kunnossapitoa tehostettiin kesällä Turun 775- juhluvuoden takia. Korvausinvestointien ja poistojen välisestä tavoitteesta jäätii hieman eli tavoite toteutui 97 %. Tavoite ei toteutunut, sillä rantalaiturin peruskorvausinvestointi siirtyi vuodelle 2005.

Ydinkeskustan kehittäminen

Valtuusto oli asettanut tavoitteeksi, että kauppatorin kehitysprojektin 1.vaiheen toteutus aloitetaan mahdollisuuksien mukaan vuoden 2004 kuluessa Kiinteistölaitoksen investointihankkeena ja että hankkeen kustannusarvio tarkentuu suunnittelun kuluessa. Hanke ei edennyt toteutusvaiheeseen vuonna 2004. Kauppatorin suunnittelua ohjaava johtoryhmä hyväksyi yleissuunnitelman 13.10.2004 kokouksessaan. Kauppatorin uudistamisen yleis-

suunnitelmaa koskeva selvitys oli kaupunginvaltuustossa huhtikuussa 2005. Yleissuunnitelmaan perustuvan yksityiskohtaisen suunnitelman tekemiseen saatujen selvitysten mukaan menee noin vuosi.

Kiinteistölaitoksen julkiset rakenteet -yksikkö ja ympäristö- ja kaavoitusviraston suunnittelutoimisto yhdessä ovat laatineet pääliikenneväylien ja keskustan kehittämiseen investointisuunnitelman, jonka kohteet kaupunginhallitus hyväksyi 5.4.2004 § 305 ja samalla antoi kiinteistölaitokselle luvan säästöjen siirtoon kohteiden välillä. Kaupunginvaltuuston varaus oli yhteensä 2,62 M€, josta kaupunginhallituksen päätöksellä alustavasti varattiin kauppatorin ja keskustan kehittämiseen 1.020.000 € ja pääliikenneväyliin 1,6 M€. Ympäristö- ja kaavoituslautakunta antoi 16.3.2004 § 197 kaupunginhallitukselle asiasta lausunnon, jossa se katsoi, että kaupunginvaltuuston varaama määräraha on asetettuihin keskustan kehittämistavoitteisiin nähden riittämätön. Suurin osa määrärahasta arvioitiin (yli 60 %) kuluvan Skarppakullantien rakentamiseen, jolloin muille hankkeille arvioitiin jäävän vain noin 0,5 M€. Ympäristö- ja kaavoituslautakunta totesi, että valtuuston painottamia keskustan pyöräteitä ei pystytä rakentamaan ja Tuomiokirkon ympäristön valmiit parantamissuunnitelmat Uudenmaankadulla jäävät tekemättä. Ympäristö- ja kaavoituslautakunnan näkemyksen mukaan, mikäli määrärahoja ei oleellisesti lisätä seuraavina vuosina, keskustassa ei lähivuosina tehdä muita töitä kuin Kauppatorin uusiminen ja Aurajoen ranta-alueiden korjaus.

Kiinteistölautakunta totesi 15.12.2004 § 881 päätöksessään, että kauppatorin ja keskustan kehittämiseen arvioidaan käytettäväksi yhteensä 554.000 €, joka jakautuisi seuraavasti:

1) Kauppatori 70.000 €, 2) Läntinen Rantakatu, väli: Aurakatu - Kristiinankatu 122.000 €, 3) Purserinpuisto 75.000 €, 4) Sappalinnan portaat 173.000 €, 5) Tuomiokirkkosillan kevyenliikenteenväylä 3.000 €, 6) Suunnittelun laskutus 111.000 €.

Vuonna 2004 pääliikenneväylien kehittämiseen käytettiin 1.954.652 €, josta 96,5 % käytettiin Skarppakullantien rakentamiseen. Keskustan kehittämiseen käytettiin 474.107 €, josta kauppatorin osuus oli 68.247 €.

Virikkeellisen toimintaympäristön tarjoaminen

Efektia tekee Kiinteistölaitokselle joka toinen vuosi asukastyytyväisyyskysely, jossa kartoitetaan asukkaiden tyytyväisyyttä asuinalueiden viihtyisyyteen ja toimivuuteen. Kyselyn perusteella alueiden puhtaanapito ja katualueiden päällysteiden kunto on hoidettu asetettujen tavoitteiden puitteissa. Puistojen hoidon ja katuvalaistuksen osalta kiinteistölaitos ei yltänyt asetettuihin tavoitteisiin, mutta tilanne on kuitenkin parempi kuin vuonna 2002.

Kaupunginvaltuuston päätöslauselmien toteutuminen:

Valtuusto velvoitti kiinteistölautakunnan laadittamaan kiinteistölaitoksella suunnitelman, joka tehostaa tiettyjen ns. ”avainkohteiden” yleistä siisteyttä. Avainkohteina mainittiin muun muassa puistot ja aukiot yms. ja erityisesti ottaen huomioon kaupungin sisään-tulotiet ja muut keskeiset liikennepaikat.

Kiinteistölaitos ei tehnyt erillistä suunnitelmaa avainkohteiden siisteyden parantamiseksi, koska se katsoi organisaatiolla olevan hyvät käytännöt siistimistyön tekemiseen. Lisäksi kaupunginvaltuuston 19.1.2004 § 12 päätöksellä käynnistettiin Turku 775 - Siisti kaupunki-kampanja, joka kiinteistölaitoksen mielestä täytti erillisen siisteysuunnitelman tarpeen. Kiinteistölaitoksella oli jo käynnissä mm. töhry - projekti. Siisti kaupunki -kampanjaa

varten perustettiin poikkihallinnollinen työryhmä, joka laati suunnitelman toteutettavista toimenpiteistä. Yhteensä kaupunginvaltuusto myönsi 19.4.2004 § 87 kampanjaan 110.840 €, joka jakautui 10 eri kohteeseen. Kampanja toteutui pääsääntöisesti suunnitelman mukaisesti. Kampanjan aikana on muun muassa hankittu 9 kpl syväkeräysastiaa Aurajoen varteen, kolmen asuntoalueen kierrätyspisteet on kunnostettu, jokirannan viheristutukset yhtenäistetty jokilaivojen kulkusiltojen läheisyydessä ja Urheilupuiston lammikot on kunnostettu. Työllistämishankerahoilla viheryksikkö palkkasi 6 henkilöä kesäajaksi siivouspartioihin. Viheryksikkö hoiti myös koulujen siivoustalkoojärjestelyt. Kampanja jatkuu vielä ja osa hankkeiden toimenpiteistä kohdistuu edelleen vuodelle 2005.

- ❑ **Kiinteistölaitos saavutti sitovat taloudelliset tavoitteet kiittävästi, sillä sitova tavoite-euromäärätavoite ylittyi 3,6 M€:lla ja liikeylijäämä 3,65 M€:lla ja investointituloja kertyi 5,7 M€ arvioitua enemmän.**
- ❑ **Julkisten rakenteiden ja asuinalueiden kunnossa- ja puhtaanapitoon liittyviä resurssi- ja laatutavoitteita ei kaikilta osin ole saavutettu.**
- ❑ **Siisti kaupunki -kampanja toteutettiin poikkihallinnollisena hankkeena, joka osittain jatkuu edelleen.**

1 77 Kiinteistölautakunta, Tilalaitos

Talous

Toiminnan kannattavuus -mittarin mukaan tilalaitos pyrkii saavuttamaan kaupunginvaltuuston vahvistamat tulostavoitteet. Kaupunginvaltuuston *sitova* tavoite-euromäärä (liikeylijäämä/-alijäämä + poistot) vuodelle 2004 oli 37.047.000 €. Tavoite toteutui ollen 37.082.629 €. Kuitenkin on huomattava, että liikeylijäämä oli vuonna 2004 1,2 M€ pienempi kuin vuonna 2003, vaikka liikevaihto kasvoi 70.000 € ja liiketoiminnan muut tuotot olivat 1 M€ suuremmat vuonna 2004 kuin vuonna 2003. Tilalaitos maksoi 13,37 M€ korkoa peruspääomasta kaupungille.

Kaupunginvaltuuston *sitova* omaisuuden arvon hallintamittari oli, että korjausvelka on 10,64 %:a omaisuuden jälleenhankinta-arvosta. Tavoite toteutui, sillä vuonna 2004 korjausvelka oli 10,56 %:a jälleenhankinta-arvosta.

Tilalaitoksen investointiosassa oli vuotta 2004 *sitovia* investointeja; 1) Kiinteistöjen hoidon laitekatos 50.000 €, 2) Saaronniemen leirintäalueen kehittäminen 169.000 €, 3) Ruiskadun ammattikorkeakoulu 550.000 €, 4) Kaupunginteatterin päänäyttämön näyttämötekniikan II vaihe 450.000 € ja 5) muihin peruskorjaukset n. 13 M€ kaupunginhallituksen erillisellä päätöksellä. Näistä sitovista investoineista ylittyi Saaronniemi 74.000 €.

Tilalaitoksen alkuperäiseen investointiosaan tehtiin *sitovia* muutoksia vielä talousarviovuoden aikana yhteensä 5,1 M€, josta pääkirjaston hankkeen sitova määräraha ylittyi 0,4 M€, ja puolestaan em. 5,1 M€:n lisämäärärahasta rahoitettavat muut sitovat hankkeet (Hirvensalon ala-aste ml. päiväkotia ja hätäkeskus) alittuivat 0,82 M€.

Yhteensä tilalaitoksen vuoden 2004 sitovat investoinnit ylittyivät 492.655 €, mutta toisaalta sitovat investointihankkeet alittuivat 1,1 M€. Tilalaitoksen investointimenot kokonaisuudessaan olivat yhteensä 46,9 M€ eli 8 M€ arvioitua pienemmät ja investointitulot olivat 12,7 M€ eli 1,2 M€ arvioitua pienemmät.

Kestävä kehitys

Tavoitteena on hallinnassa olevien kiinteistöjen energiankulutuksen alentaminen Kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa solmitun energiansäästösopimuksen mukaisesti. Lämmönkulutustavoitetta (43,7 kWh/m³) ei saavutettu. Toteutuma oli 46,3 kWh/m³. Tavoitetta ei saavutettu, koska sisäilmavaatimukset ovat tiukentuneet.

Kaupunginvaltuuston päätöslauselman toteutuminen:

1) Monimuotoinen vanhainkoti

Kaupunginvaltuuston tavoitteena oli, että tilalaitos valmistelee yhdessä talouskeskuksen rahoitus- ja sijoitusryhmän kanssa monimuotoisen vanhainkodin toteutuksen yksityisrahoitus- ja kumppanuushankkeena edellytyksellä, että hanke valmistuu vuoteen 2006 mennessä ja että monimuotoinen vanhainkoti toteutetaan kaupunginjohtajan esityksen pohjalta valtuuston päättämässä aikataulussa 2003 - 2005. Sen toteuttamiseen on varattu vuoden 2004 talousarviossa 0,5 M€, kokonaiskustannusarvio oli 11 M€.

Monimuotoisen palvelutalon (Portsakoti) hankesuunnitelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 15.9.2003. Kaupunginhallituksen 11.10.2004 § 877 päätöksen mukaan kiinteistölautakunta selvitti yksityisrahoitteisia vaihtoehtoja ja totesi niiden tarjouspyyntöjen ja suunnittelun vievän 9 kk enemmän aikaa verrattuna alkuperäiseen valmistelu-aikaan ja anoi lisää aikaa toteutukseen. Kaupunginhallitus päätti kuitenkin 30.8.2004 § 737 esittää valtuustolle, että monimuotoinen palvelukeskus "Portsakoti" toteutetaan kaupungin talousarvion investointirahoituksella indeksikorjatun kustannusarvion ollessa 12,2 M€ siten, että sidotuiksi toteutusvuosiksi määritellään vuodet 2000 - 2008 ja kohde valmistuu keväällä 2006. Kaupunginvaltuusto hyväksyi em. kaupunginhallituksen ehdotuksen 13.9.2004 § 231, joten hankkeen kokonaisrahoitusta lisättiin 1,2 M€ ja toteutusaikataulu piteni yhdellä vuodella. Hanke on käynnistynyt ja siihen on käytetty noin 0,52 M€ vuonna 2004.

2) Vartiovuoren kesäteatterin katsomon katos

Kaupunginvaltuuston asettama tavoite oli toteuttaa Vartiovuoren kesäteatterin katsomon katos vuoden 2004 investointiohjelman momentilta "muut peruskorjaukset". Rakennuslautakunnan 26.2.2004 § 92 tekemästä katoksen toimenpidelupapäätöksestä tehtiin valitus ja Turun hallinto-oikeus kumosi 4.10.2004 em. rakennuslautakunnan päätöksen ja hylkäsi lupahakemuksen. Katos on kuitenkin voitu rakentaa, sillä valitusten käsittelyn aikana sekä hallinto-oikeus että korkein hallinto-oikeus hylkäsivät rakennuslautakunnan päätöksen täytäntöönpanon kieltämistä koskevat hakemukset.

Turun kesäteatteri oli lähettänyt 9.4.2003 tilalaitokselle kirjeen ja esittänyt Vartiovuoren kesäteatterin katsomon kattamista ja arvioinut sen kustannuksiksi 84.000 - 120.000 €. Kaupunginhallituksen 19.5.2003 § 502 tekemällä päätöksellä tilalaitoksen tehtäväksi annettiin selvittää Vartiovuoren kesäteatterin katsomon kattamismahdollisuudet, sen kustannukset ja kustannusten vaikutukset vuokraan. Tilalaitoksen esityksessä kaupunginhallitukselle oli todettu, että mikäli kattamiseen päädytään, tulee tehdä vuokrasopimus Vartiovuoren kesäteatterin kanssa. Tilalaitos pyysi tarjoukset erikseen katoksen perustusurakan ja kangaskatoksen osalta. Perustukset maksoivat 31.650 € ja kangaskatos 128.600 € (tilalaitoksen johtajan päätöspöytäkirjat 31.3.2004 § 30 ja 6.5.2004 § 46). Myöhemmin 7.9.2004 on tehty lisätyötarjoukset ankkureiden päiden suojusta ja suojavaerkosta kaaren alkupäihin.

Turun työväen Teatterin Kannatusyhdistys ry anoi 17.12.2004 Turun kaupungilta avustusta vuokratuloihin, koska uuden katoksen valmistumisen myötä yhdistyksen vuokra 1.6.2004 lukien on 26.000 €/v. Vuokrasopimus oli solmittu takautuvasti 17.12.2004 ja vuodelle 2004 kohdistuva takautuva vuokran määrä oli 15.166,67 €. Aikaisempina vuosina yhdistykseltä ei ole peritty vuokraa katsomosta. Ympäristötointa johtava apulaiskaupunginjohtaja myönsi 30.12.2004 § 19 avustustoimikunnan yksimielisen lausunnon perusteella yhdistykselle 50 % alennuksen.

3) Ispoisten sauna

Kaupunginvaltuusto oli antanut päätöslauselmassaan tavoitteen neuvotella käyttäjien kanssa mahdollisuuksista saunan peruskorjaukseen. Sauna sijaitsee kaupungin yleisellä Uittamon uimarannalla, joka on kävijämääriensä perusteella kaupungin suosituin uimaranta. Neuvottelujen aikana ilmeni, että saunan vuokralainen, Turun Avantouimarit ry, oli halukas lunastamaan koko saunan itselleen ja rakentamaan tilalle uuden saunarakennuksen. Kiinteistölaitoksen 11.2.2004 § 127 päätöksen perusteella yhdistyksellä oli mahdollisuus ostaa rakennus. Kiinteistölautakunta hyväksyi 2.6.2004 § 448 saunarakennuksen myynnin 5.000 € ja hyväksyi kiinteistölaitoksen solmimaan maa-alueen vuokrasopimuksen yhdistyksen kanssa vuoteen 2024 saakka. Uuden saunarakennuksen, joka sisältää kaupunkilaisille asianmukaiset peseytymis- ja wc-tilat, arvioidaan valmistuvan vuonna 2005. Liikuntavirasto on tehnyt sopimuksen yhdistyksen kanssa sauna- ja peseytymistilojen vuokraamisesta kaupunkilaisten käyttöön kesäaikoina uimarannan aukioloaikoina.

- Tilalaitos saavutti sitovat taloudelliset tavoitteet.**
- Investointien sitovat hankekohtaiset määrärahat ylittyivät, mutta toisaalla muissa hankkeissa sitovat määrärahat alittuivat.**
- Toimitilahallinnon organisointia sekä tilahankkeiden suunnittelua ja toteutusta on tarkasteltu tarkastuslautakunnan erillisessä arviointiprojektissa. Arviointiprojektin tuloksista ja suosituksista on kerrottu tarkemmin kohdassa 7.2.**

1 60 Kiinteistölautakunta, Teknisten palveluiden johtokunta

Teknisten palveluiden johtokunnan sitovana tavoitteena oli kattaa toimintatuloilla johtokunnan toimintamenot, eli netto-ohjeluku oli 0 €. Teknisten palveluiden johtokunta ylitti tavoitteen, sillä nettotuotto oli yli 0,24 M€. Toimintamenot olivat yli 6,3 M€ budjetoitua suuremmat ja vastaavasti toimintatulot olivat yli 6,57 M€ budjetoitua suuremmat. Teknisten palveluiden johtokunnalla oli investointituottoja 40.700 € arvioitua enemmän.

Johtokunnan alaisen nettoyksikön, talotoimen tuloarvio ylittyi 6,7 M € ja menoarvio ylittyi tuloarviota vastaavasti eli nettotavoite 0 € sinänsä toteutui. Saadun selvityksen mukaan budjetointihetkellä talotoimi laatii budjetin varovaisuusperiaatteella ja se arvioi tulot historian ja tilalaitoksen kanssa käytävien keskustelujen perusteella. Tilalaitoksen antaman selvityksen mukaan tilalaitos ja talotoimi sopivat pääosin kunnossapitotöistä ennen budjetin laatimista, mutta investoinneista voidaan sopia vasta tilalaitoksen investointiohjelman vahvistamisen jälkeen. Tilalaitos tilasi töitä talotoimelta vuonna 2004 n. 27,3 M€ edestä, josta kunnossapidon osuus on n. 55 % ja investointien osuus n. 43 % sekä muut 2 % (hallinto + suunnittelu). Vuonna 2003 talotoimen toteutuneet tulot olivat 27,7 € ja Teknisten palveluiden yksiköiden liikelaitostamisselvityksestä (Kh 9.5.2005) ilmenee, että vuonna 2005 talotoimen ja tilalaitoksen väliset sopimukset ovat noin 27,9 M€ ja, että tilalaitoksen

arvion mukaan se tilaa korjausrakentamista vuosittain noin 20 M€:n investointeja vastaavalla määrällä ja kunnossapitolpalveluja n. 10 M€:n edestä vuosittain.

Teknisten palveluiden hoitaman omaisuuden ylläpitokustannus oli 10,73 € /m² vuonna 2004. Tavoitteeksi oli asetettu 9,90 € /m²/v. Toteutunut ylläpitokustannus on n. 8,3 % asetettua tavoitetta korkeampi, mutta kuitenkin 1,3 % alempi kuin vuonna 2003. Tavoitetta ei saavutettu, koska neliötä kohti laskettavat kustannukset kasvoivat tilalaitoksen kasvattaessa kiinteistöjen kunnossapitotöitä. Omaisuuden ylläpitokustannuksiin lasketaan teknisten palveluiden omien ylläpitokustannusten lisäksi tilalaitokselta laskutettavat ylläpitokustannukset, joita ovat rakennusten kunnossapitomenot, kiinteistöjen hoitoon liittyvät rakennusten sähkö-, lämpö-, vesi-, jätevesi- ja talonmiestoiminnan yms. menot.

- Teknisten palveluiden johtokunta saavutti taloudelliset tavoitteet muilta osin paitsi omaisuuden ylläpitokustannusten osalta.**
- Teknisten palveluiden alaisten nettoyksiköiden budjetointia tulee kehittää ottaen huomioon nettoyksiköiden mahdollinen liikelaitostaminen.**

1 73 Teknisten palveluiden johtokunta, Liikennelaitos

Liikennelaitoksen sitova tulostavoite (liikeyli/alijäämä + poistot) oli -186.177 € vuodelle 2004. Tulostavoite ei toteutunut, vaikka poistot olivat 23.000 € arvioitua suuremmat. Liikennelaitoksen liikealijäämä oli -676.873 € ja poistot 408.145 €, yhteensä -268.728 €, joten liikennelaitos jäi tavoitteesta 0,082 M€. Tilikauden tulos eli tilikauden alijäämäksi oli talouden tuloskortilla asetettu -703.177 €, joka ei toteutunut. Liikennelaitoksen tulos oli 76.000 € asetettua tavoitetta alijäämäisempi. Tulostavoitetta ei saavutettu muun muassa siitä syystä, että tilalaitos peri sopimukseen perustuen liikennelaitokselta bussihuoltokukseen 1990-luvulla tehdyt muutos- ja investointikulut yht. noin 0,163 M€ huoltokuksen vuokrauksen päätyttyä.

Liikennelaitoksen investointimenoista säästyi lähes 50.000 € ja investointitulot ylittyivät myös lähes 10.000 €.

Kaupunginvaltuusto edellytti vuoden 2004 talousarviossa, että kaupunginvaltuuston päätettäväksi tulee valmistella muutos uuden ajoneuvokaluston poistosuunnitelmaan ja, että liikennelaitoksen taseessa olevien alijäämien pääomittamisesta päätetään laitoksen käyttötalouden tasapainottuessa (ylijäämäiseksi). Kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.12.2004 § 324 liikennelaitoksen poistosuunnitelman tarkistamisen siten, että kokonaispoisto-aika on 13 vuotta ehdotetun 15 vuoden sijasta. Talouskeskuksen 10.6.2004 antaman lausunnon mukaan joukkoliikenneohjelman 2003 - 2008 linjausten perusteella liikennelaitos ei osallistu tarjouskilpailuihin ilman kaupunginhallituksen erillistä lupaa ja liikennelaitoksen tuloksen on saavutettava tasapaino tilikaudella 2007 ja, että poisto-aikojen muuttamisella vaikutetaan liikennelaitoksen alijäämäisyyden tasoon, mikä ei ole kaupungin terveen talouden ohjauksen näkökulmasta perusteltua. Vaikka kilpailusäännöt sallivat enintään 15 vuoden poistoajan, ei talouskeskus pitänyt sitä riittävänä syynä.

Liikennelaitoksen meneillään olevan kehittämis- ja sopeuttamistyön vuoksi alijäämien pääomittamista ei ole tehty.

- Liikennelaitoksen taloudelliset talousarviotavoitteet jäivät saavuttamatta.**

1 78 Teknisten palveluiden johtokunta, Jätelaitos

Hallintokuntaa sitova tavoite-euromäärä (liikeylijäämä/-alijäämä + poistot) vuodelle 2004 oli 113.363 €. Jätelaitoksen liikeylijäämä oli 306.186 € ja poistot 150.725,40 €, yhteensä 456.911,40 €. Tavoite ylittyi 0,3 M€:lla. Jätelaitokselle ei budjetoitu investointeja, eikä niitä myöskään toteutunut. Jätelaitos maksoi korkoa peruspääomasta kaupungille 9.182 €. Jätelaitoksen odotettua parempaan tulokseen vaikutti se, että poltettavaa jätettä pystyttiin polttamaan asetettujen päästöraja-arvojen puitteissa arvioitua enemmän.

Jätelaitoksen työvoima oli vuonna 2004 yhteensä 33 henkilöä ja se väheni ed. vuoteen verrattuna 19 henkilöllä, jotka siirtyivät Turun seudun jätehuolto Oy:n palvelukseen.

Kaupunginvaltuuston päätöslauselman toteutuminen

Kaupunginvaltuusto edellytti, että jätelaitoksen taloussuunnitelmajaksoa jatketaan vuodelle 2006 sillä edellytyksellä, että uutta polttolaitosta ei ole vielä tuolloin otettu käyttöön ja vanhan polttolaitoksen käytölle on myönnetty poikkeuslupa. Jätelaitos on hakenut vuoden 2004 lopussa ympäristölupaa jatkaa toimintaansa. Turun seudun jätehuolto Oy kilpailutti uuden polttolaitoksen rakentamisen ja kilpailun voitti Turun Seudun Maakaasu ja Energiatuotanto Oy.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.6.2003 § 149 seudullisen jätehuoltoyhtiön perustamisen, esityksen Turun seudun kuntien jätepolitiikaksi ja oikeutti kaupunginhallituksen tekemään teknisiä muutoksia hyväksytyihin yhtiöjärjestys- ja osakassopimusluonnoksiin, jotka kaupunginhallitus hyväksyi 13.10.2003 § 869. Turun seudun jätehuolto Oy:n perustettiin 30.12.2003. Se aloitti toimintansa 1.1.2004 tehtävänänsä tuottaa ja myydä jätehuollon palveluja ja muita siihen liittyviä palveluja ensisijaisesti Turun seudulla. Turun kaupunki omistaa yhtiön osakkeista 34,8 %. Yhtiö voi omistaa tarpeelliseksi katsomiaan kiinteistöjä ja osakkeita. Yhtiön ja osakkaiden välillä on tehty erikseen ns. järjestämissopimus jätehuollon järjestämisestä Turun kaupungin osalta kaupunginhallituksen päätöksellä 11.10.2004 § 876 hyväksytyssä järjestämissopimuksessa Turun seudun jätehuolto Oy:lle annetaan hoidettavaksi jätelain perusteella kunnalle kuuluvat jätteen hyödyntämiseen ja käsittelyyn liittyvät tehtävät.

- Jätelaitos saavutti talousarviotavoitteensa kiitettävästi, sillä jätettä on asetettujen päästöraja-arvojen puitteissa voitu polttaa arvioitua enemmän.**

1 79 Teknisten palveluiden johtokunta, Tekstiilihuolto

Tekstiilihuollon sitova tavoite-euromäärä (liikeylijäämä/alijäämä + poistot) vuodelle 2004 oli 439.626 €. Tekstiilihuollon liikeylijäämä oli 329.362,60 € ja poistot 53.540,39 €, yhteensä 382.902,99 joten tavoite alittui 56.724 €.

Kaupunginvaltuuston sitova tavoite - vaikutus maksuvalmiuteen eli varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta oli 270.626 €. Tavoite ei toteutunut, sillä varsinaisen toiminnan ja investointien nettokassavirta oli 211.777 €, mihin osaltaan vaikutti aikaisempia vuosia suuremmat käyttöomaisuusinvestoinnit. Tekstiilihuollon liikevaihto kasvoi kuitenkin lähes 65.000 €, eli 15,4 % vuonna 2004 edellisvuoteen verrattuna ja tilikauden tulos oli 24,5 % parempi vuonna 2004 kuin vuonna 2003.

Teknisten palveluiden johtokunta päätti 8.1.2004 § 19, että Tekstiilihuoltoon hankitaan pesulinja kokonaishintaan 452.887 €, josta pesukone ja puristin hankitaan leasing-rahoituksella yhteensä 281.761 € sekä hissi, 4 kpl kuivureita ja tyhjennysshihna hankitaan käyttöomaisuusinvestointina yhteensä 171.126 €.

- ❑ **Tekstiilihuolto ei saavuttanut talousarviotavoitteita, mutta sen talouskehitys ja toiminnan tuottavuus (kg/hlö/h) on ollut myönteistä.**

1 61 Joukkoliikennelautakunta

Kaupunginvaltuusto myönsi joukkoliikennelautakunnalle netto-ohjeluun mukaisen määrärahan 24.823.750 € lisättynä lippuhinnankorotuksen kohtuullistamiseen 200.000 € eli menoihin yhteensä 25.083.750 €. Huolimatta lisäpanostuksesta korotusten kohtuullistamiseen, kaupunginvaltuuston sitova nettomeno ylittyi 1,2 M€, koska tuloja kertyi 16,7 M€ arvioitun 17,9 M€ sijasta. Joukkoliikennelautakunnalle myönnetty investointimääräraha jäi käyttämättä lähes kokonaan. Vuodelle 2004 joukkoliikennelautakunnalle ei oltu arvioitu kertyvän investointituloja, mutta niitä kertyi n. 88.500 €.

Matkustajamäärät laskivat vuonna 2004 3,2 % edellisvuoteen verrattuna, mikä merkitsi 1,2 M€ lipputulosten menetystä huolimatta siitä, että vuodelle 2004 kohdistuvia maksuja korotettiin noin 5 %. Kaupungin subventioksi joukkoliikennelaitokselle muodostui 33,2 % tavoitteen ollessa 28,3 %.

Joukkoliikennelautakunta päätti 11.3.2004 § 57 toimenpiteistä talouden tervehdyttämiseksi ja samalla päätti lähettää joukkoliikenteen taloutta koskevan elvytysohjelman kaupunginhallitukselle tiedoksi. Kaupunginhallitus merkitsi 13.4.2004 § 354 liikennelaitoksen talousarvion tulovajeen tiedoksi ja edellytti joukkoliikennetoimiston aloittavan välittömästi kuntalippusopimuksen uudistamisneuvottelut. Lisäksi kaupunginhallitus edellytti, että joukkoliikennetoimisto valmistelee sekä tiettyjen linjojen vaunuvälin harvennukset että toimenpiteet matkustajamäärien kasvattamiseksi ja talouden vakauttamiseksi.

- ❑ **Joukkoliikennelautakunta ei saavuttanut taloudellisia tavoitteita, koska matkustajamäärien laskua ei ole pystytty estämään.**
- ❑ **Joukkoliikennelautakunta on tehnyt 15 liikennöitsijän kanssa kuntalippusopimukset, jotka astuivat voimaan vuoden 2005 alusta.**

1 63 Ympäristö- ja kaavoituslautakunta

Ympäristö- ja kaavoituslautakunta pysyi kiitettävästi talousarviossaan. Vaikka tuloja kertyi n. 0,17 M€ arvioitua vähemmän, ympäristö- ja kaavoituslautakunta alitti kaupunginvaltuuston sitovan nettomenon 0,2 M€:lla, koska talousarviomenot alittuivat vastaavasti 0,4 M€:lla. Ympäristö- ja kaavoituslautakunta jätti käyttämättä 15.000 €:n investointimäärärahan.

Kestävä kaupunkirakenne ja ympäristön laatu

Keskushallinnon kahden vuoden välein teettämässä asukaskyselyssä tyytyväisyys ympäristön laatuun on lisääntynyt. Ilmanlaadun suhdetta hyvien, tyydyttävien päivien ja välttävien, huonojen, erittäin huonojen päivien välillä kuvaavan mittarin tavoitearvo oli 271/95.

Tavoite toteutui hyvin, sillä hyvien ja tyydyttävien päivien määrä ylittyi 18 päivällä eli 6,6 %:lla. Välttäviä tai huonoja päiviä oli 20 päivää arvioitua vähemmän eli niiden määrä laski lähes 21 %.

Hyötyjäteindeksi-mittarin laskenta on kesken, joten sen toteutumista ei voi arvioida.

Asunto- ja maankäyttöohjelmassa ohjelmoitujen kaavojen valmistuminen

Elinkeinotonttien kaavoitustavoite oli 20.000 k-m² ja niitä kaavoitettiin 74.000 k-m² (toteutuma 370 %). Kerrostalotonttien kaavatavoite oli 49.000 k-m² ja niitä kaavoitettiin 70.000 k-m² (toteutuma 143 %). Kaupunginvaltuusto asetti pientalokaavojen tuotantotavoitteeksi 120.000 k-m², josta omakotitalokaavojen tuotannon osuudeksi 50 %. Pientalokaavojen tuotanto oli 46.000 k-m² eli tavoite toteutui 38,3 %. Omakotitalokaavojen osuus ei yltänyt 50 prosenttiin, omakotitalokaavojen osuuden toteutuma oli 8,4 %.

Pientalokaavojen tuotantotavoite oli mittava suhteessa käytettävissä oleviin resursseihin. Kaupungissa hajallaan oleva kaavoitettava maa-alue vaatii suhteessa enemmän resursseja, sillä jokaista erillistä maa-aluetta varten tarvitaan oma kaava ja kaavaprosessi, jonka tuloksena tontteja syntyy vähemmän kuin laajoja yhtenäisiä maa-alueita kaavoitettaessa. Hallintokunnalta saadun selvityksen mukaan vakauttamisohjelman aikana ei ole esitetty uusien vakanssien perustamista eikä määräaikaisiin ja avoimiin vakansseihin ole saatu riittävän kokeneita henkilöitä.

- Ympäristö- ja kaavoituslautakunta pysyi hyvin talousarviossaan.**
- Elinkeino- ja kerrostalotonttien kaavoitustavoitteet toteutuivat kiitettävästi.**
- Pientalokaavojen tuotantotavoitetta ei saavutettu.**

1 64 Rakennuslautakunta

Rakennuslautakunta pysyi kiitettävästi talousarviossaan, sillä sen kulut alittuivat noin 5.000 eurolla. Rakennuslautakunnalla ei ollut investointimäärärahaa vuodelle 2004.

Kaavojen noudattamisen, rakentamisen, rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapidon valvonta

Kaupunginvaltuusto oli asettanut rakennuslautakunnalle *sitovaksi* tavoitteeksi, että rakennusvalvontaviranomaisten päätöksistä ei tehdä yhtään valitusta (0 %) ja tehdyistä valituksista ei yhtään myöskään menesty valitusviranomaisten käsittelyssä (0 %). Tavoitetta ei saavutettu. Rakennusvalvontaviranomaisten päätöksistä 1,7 % tehtiin valitus ja niistä 27 % menestyi valitusviranomaisten käsittelyssä. Vuonna 2004 menestyneiden valitusten määrä (27 %) oli hieman suurempi kuin vuonna 2003 (20 %), mutta kuitenkin pienempi kuin vuonna 2002 (42 %).

Vaikka rakennusvalvontaviranomaisen päätökset olisivat lainmukaisia ja perusteltuja, on asiakkaalla tästä huolimatta yleensä aina mahdollisuus valittaa päätöksestä. Kun mittarin toteutumiseen tulisi rakennuslautakunnan voivan omilla toimenpiteillään vaikuttaa, voidaan tehtyjen valitusten nolla-tavoitetta pitää kohtuuttomana. Menestyneiden valitusten määrään rakennuslautakunta voi tietystä määrin omilla toimenpiteillä vaikuttaa esimerkiksi päätösten perustelujen selkeydellä.

Hyvä asiakaspalvelu

Asiakaspalvelua mittaavat tavoitteet toteutuivat. Rakennusvalvontatoimistolta saadun lisäselvityksen perusteella voidaan todeta, että rakennuslautakunta kerää jatkuvasti asiakaspalautetta jokaiseen lupapäätökseen liitettävällä palautekaavakkeella sekä rakennusvalvontatoimiston palautelaatikoiden ja internetin kautta. Palautteet käsitellään säännöllisesti kuukausittaisissa toimistopalavereissa. Rakennuslautakunta on laatinut yksityiskohtaisen lupaoppaan ja tällä hetkellä asiakaspalvelua kehitetään mm. järjestelemällä uudelleen asiakas- ja puhelinaikoja.

Kaupunginvaltuuston päätöslauselman toteutuminen

Valtuusto velvoitti rakennuslautakunnan tehostamaan ympäristön siisteyden valvontaa vuonna 2004. Jatkovaa valvontaa on tehostettu ja lautakunnan ympäristökatselmuksissa kohteiden määrää on lisätty verrattuna vuoteen 2003. Rakennuslautakunnan kevätkatselmuksissa annettujen kehotusten määrä vuosina 2002 - 2004 sekä niiden perusteella annettujen toimenpidepyyntöjen määrä selviävät alla olevasta taulukosta;

	Lautakunnan antamat kehotukset	Toimenpidepyynnöt	
2002	26	76	kpl
2003	31	97	kpl
2004	82	84	kpl

Vuoden 2004 osalta lautakunnan antamaa kehotusta on noudattanut 37 kohdetta, anonut lisää aikaa 14 ja jättänyt noudattamatta 31. Kehotusta noudattamatta jättäneiden osalta asia on siirretty ympäristölakimiehelle uhkasakon asettamiskäsittelyä varten.

- Rakennuslautakunta pysyi kiitettävästi talousarviossaan.**
- Suurin osa tavoitteista toteutui ja rakennus- ja toimenpidelupahakemusten käsittelyaikojen lyhentyminen ja toimenpiteet asiakaspalvelun parantamiseksi osoittavat oikeansuuntaista kehitystä.**
- Talouden tulokortille ei ollut asetettu vuosille 2004 - 2005 tavoitetta. Talouden tulokortille on asetettava seuraavalla talousarviokierroksella tavoite (kriittinen menestystekijä) ja sen mittari.**
- Tavoitteita, erityisesti yhteiskunnallisten vaikutusten, asiakkuuden hallinnan ja prosessien osalta, on kehitettävä niin, että ne kuvaavat tavoiteltavia vaikutuksia. Tavoitteiden mittarit tulee olla mitattavissa vähintään vuosittain ja mittariin tulee voida vaikuttaa toimielimen omilla toimenpiteillä. Mittareiden tulee ohjata ja suunnata toimielimen toimintaa.**

1 70 Vesilaitoslautakunta, Turun vesilaitos

Turun vesilaitos ei saavuttanut sille asetettua *sitovaa* 16.820.000 € tulostavoitetta (liikeylijäämä/-alijäämä + poistot). Turun vesilaitoksen liikeylijäämä oli 8.060.414, 82 € ja poistot 7.439.596,80 €, yhteensä 15.500.011,62 €, joten se alitti tavoitteensa 1,3 M€:lla. Turun vesilaitoksen liikevaihto ei yltänyt vuonna 2004 arvioituun 31,6 M€:oon, vaan se jäi n. 30,1 M€:oon. Turun vesilaitoksen vuoden 2004 liikevaihto oli 438.000 € pienempi kuin vuonna 2003 ja 620.000 € pienempi kuin vuonna 2002. Sen sijaan Turun vesilaitok-

sen valmistus omaan käyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot ylittyivät yhteensä 0,17 M€ arvioidusta. Tilikauden tulos muodostui kuitenkin n. 2,1 M€ ylijäämäiseksi. Investointeihin käytettiin 8,4 M€, josta vesi- ja viemäriverkostojen uudisrakentamiseen n. 5 M€ ja n. 2,4 M€ verkostojen saneeraukseen.

Vedenkulutuksen laskiessa veden myynti laski ja sitä kautta myös liikevaihto ei toteutunut. Vettä laskutettiin 12,8 milj. m³, joka on n. 0,5 milj. m³ vähemmän kuin vuonna 2003. Kaikki kuluttajaryhmät ottaen huomioon vedenkulutus on laskenut vuonna 2004 10,7 % vuoteen 2003 verrattuna ja oli myös 5 % vähemmän kuin vuonna 2000. Teollisuuden vedenkulutus laski vuonna 2004 yli 7 % ed. vuoteen verrattuna ja se oli 12 % pienempi kuin vuonna 2000.

Kestävä kehitys ja joustava, oppimiskykyinen henkilöstö

Vesilaitoksen yhteiskuntavastuuraportointia on kehitetty vuodesta 2000 alkaen ympäristötilinpäätöksestä omaksi erilliseksi yhteiskuntavastuuraportiksi. Vuoden 2003 yhteiskuntavastuuraportti jää toistaiseksi viimeiseksi erilliseksi julkaisuksi, sillä vuoden 2004 yhteiskuntavastuun raportointi liitetään vuosikertomukseen. Kestävää kehitystä kuvaava jätevesi-indeksin (saavutetut tulokset verrattuna lupaehtoihin) tavoite oli 32/32, ja se toteutui. Myös Turun vesilaitoksen Kunta 10-tutkimuksen henkilöstötilasto osoitti positiivista kehitystä tavoitteen mukaisesti.

Kilpailukykyiset tuotteet

Veden laadulle oli asetettu tavoitteeksi, että 99 % virallisen valvonnan verkostonäytteidenmittauksista täyttävät yleiset laatuvaatimukset. Laatuvaatimukset ei toteutunut, sillä 95,1 % verkostonäytteistä täytti yleiset laatuvaatimukset. Mittarin laskentatapaa on muutettu arviointivuonna niin, että laitoksen omia käyttötarkkailunäytteitä ei enää huomioida. Aiemmalla laskentatavalla toteutuma on 98,9 % eli lähes tavoitteen mukainen. Tavoittees- sa ei ole otettu huomioon, että verkostossa on tavallisesti lieviä rautapitoisuuden ylityksiä ja jo pienet poikkeamat vaikuttavat tavoitteiden toteutumiseen. Rautapitoisuuden ylityksistä (Urusvuori, Uittamo, Kurjenmäki, Ruissalo, Pansio) valtaosa on lieviä. Ylitykset ovat johtuneet vesijohtoverkoston korjaustöistä, näyteenottokiinteistön tonttiliittymä/vesijohto- ongelmista sekä veden seisomisesta päättyvässä putkessa.

Vesi- ja viemäriyhdistyksen (VVY ry) tekemien vertailuhintojen perusteella ero Turun vesilaitoksen ja muiden suurten kaupunkien vesihuoltolaitosten välillä on tasoittunut, mutta valtakunnan keskiarvotasoon nähden ero on pysynyt samana. VVY ry käyttää vertailussa vertailuhintatilastoa, jossa on huomioitu myös muut vesihuollon maksut. Turun käyttömaksut ovat olleet suurten vesilaitosten keskiarvoa korkeammat. Vesilaitoslautakunta on nyt muuttanut liittymismaksun laskentaperusteita siten, että maksut ovat edullisemmat omakotiliittyjille ja kohtuullisemmat niille, jotka rakentavat vain osan rakennusoikeudesta. Tämä muuttanee Turun sijoitusta vertailuhinnan laskussa.

Kaupunginvaltuuston päätöslauselman toteutuminen

Kaupunginvaltuusto oli edellyttänyt, että tuottavuuden parantaminen *taloussuunnitelma- kaudella* on toteutettava toimintoja tehostamalla siten, ettei se aiheuta korotuksia vedentai jäteveden hintoihin. Samalla asetettiin tulostavoite (tavoite-euromäärä), joka oli sidottu liikeylijäämään ja poistoihin. Vesilaitoslautakunta nosti vuoden 2004 alusta jätevesimaksun hintaa päästäkseen sitovaan tulostavoitteeseen. Tulostavoitteeseen ei päästy hinnankorotuksillakaan, koska vedenkulutus laski samalle tasolle kuin mitä se oli viimeksi vuonna

1965. Vuonna 2004 vesilaitoksen materiaalien ja palvelujen ostot vähenivät n. 9,2 %. Vesilaitoksen vuokratulot (maavuokrat 0,96 M€) nousivat 2,8 %. Tulostavoitteeseen pääsy olisi edellyttänyt suurempaa liikevaihdon kasvua eli suurempia maksujen korotuksia, kun otetaan huomioon erityisesti vedenkulutuksen laskeminen ja muu kulurakenne. Vedenkulutuksen laskiessa molempien asetettujen tavoitteiden (liikelylijäämä + poistot ja hinnankorotusten välttäminen) saavuttaminen olisi edellyttänyt, että vesilaitoksella olisi ollut oikeus tehdä huomattavia toimintojen sopeuttamistoimenpiteitä. Esimerkiksi kaupunginhallituksen 29.4.2002 hyväksymän vakauttamisohjelman johdosta henkilökuntaa ei lomauteta eikä irtisanota. Vaikka tavoitteita asetettaessa ei ole voinut ennakoida tulevaa vedenkulutuksen laskua, asetetut tavoitteet ovat keskenään osittain vastakkaisia ottaen huomioon toimielimen realistiset mahdollisuudet annettujen toimivaltuuksien puitteissa päästä tavoitteisiin.

- ❑ **Vesilaitos ei saavuttanut taloudellisia talousarviovavoitteita, koska vedenkulutus laski 10,7 %. Vesilaitos jäi sitovasta tavoite-euromäärästä 1,3 M€ ja liikelylijäämä oli 26,8 % liikevaihdosta tavoitteen ollessa 29,5 %.**
- ❑ **Vesilaitoslautakunta nosti vuoden 2004 alusta jätevesimaksun kulutushintaa, vaikka kaupunginvaltuusto oli päätöslauselmassaan edellyttänyt tuottavuuden parantamista taloussuunnitelmakaudella aiheuttamatta korotuksia veden- ja jäteveden hintoihin. Vedenkulutuksen laskiessa molempien asetettujen tavoitteiden (liikelylijäämä + poistot ja hinnankorotusten välttäminen) saavuttaminen olisi edellyttänyt, että vesilaitoksella olisi ollut oikeus tehdä muitakin huomattavia toimintojen sopeuttamistoimenpiteitä kuin materiaalien ja palvelujen ostojen vähentäminen 9,2 %:lla. Toimielimen käytettävissä olevia sopeuttamistoimenpiteitä esimerkiksi henkilöstöhallinnossa kaventaa kaupunginhallituksen vakauttamisohjelma. Toimielimelle taloudellisia tavoitteita asetettaessa on otettava huomioon toimielintä velvoittavat muut ohjeet ja määräykset.**
- ❑ **Vesi- ja viemäryhdistyksen vertailuhintojen perustella Turussa veden hinta on edelleen muihin kaupunkeihin verrattuna korkeampi, mutta ero on kaventunut.**

1 74 Satamalautakunta, Turun Satama

Sataman *sitovana* tavoitteena oli maksaa kaupungille korkoa 4.813.355 € peruspääomasta. Tavoite toteutui.

Vaikka Turun Sataman liikevaihto jäi noin 0,5 M€ arvioidusta, Turun Sataman tulos eli tilikauden ylijäämä oli 1,58 M€ parempi kuin vuonna 2003. Sataman johtajan selvityksen mukaan satamien välinen tiukka kilpailu on rajoittanut mahdollisuuksia kasvattaa liikevaihtoa voimakkaammin.

Turun Satamalla on valtuudet investoida omalla päätöksellään tulorahoituksensa puitteissa ja sen talousarviossa vuonna 2004 mainitut investoinnit *eivät olleet sitovia*. Turun Satama esitti n. 4,56 M€ investointeja, mutta Turun Satamalle hyväksyttiin talousarviossa 3.555.000 €:n investoinnit. Investointeja toteutettiin 5.294.798 €:lla, joten Turun Satama ylitti investointimenonsa yli 1,7 M€ talousarviossa arvioidusta määrästä. Suurin ylitys oli Kanavaniemen investointikohteessa, joka ylittyi 0,79 M€ arvioidusta eli 243 %.

Investoinnit Kanavaniemellä johtuivat alusten ja satamien turvasääntöjen eli ISPS- koodin (International Ship and Port Facility Security Code) vaatimuksista. Koodi edellytti mm.

kansainvälisen meriliikenteen satamarakenteiden turva-arvioiden ja -suunnitelmien tekemistä 1.7.2004. IPS-järjestelmää velvoittava kansallinen ja EY-lainsäädäntö astui voimaan vasta talousarvion hyväksymisen jälkeen, mistä syystä investoinnin suuruus ei ole ollut tiedossa talousarviota laadittaessa.

Satamasidonnaisten työpaikkojen määrä oli suurempi kuin tavoitteeksi asetettu 6.400 työpaikkaa, mikä perustuu Sataman omaan arvioon ao. yritystoiminnasta saatuihin tietoihin. Mittari on aikanaan perustettu MKK:n selvitykseen satamasidonnaisten toimintojen työllisyysvaikutuksista Varsinais-Suomessa. Erilliseen selvitykseen perustuva mittari ei toimi arviointikriteerinä, sillä se vaatisi vuosittain selvityksen uusimista. Hallintokunnan antamien tietojen mukaan mittareita ollaan kehittämässä yhteistyössä TE-keskuksen kanssa.

- Turun Satama saavutti sitovat talousarviotavoitteensa hyvin.**
- Turun Satama ylitti arvioidut investointinsa 1,7 M€, mutta satamalautakunta on seurannut investointisuunnitelmien toteutumista säännöllisesti (7 krt/v) ja hyväksynyt tehdyt investoinnit.**
- Turun Sataman muut tavoitteet toteutuivat yhtä lukuun ottamatta.**

6 Kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille asetettujen talousarviotavoitteiden saavuttaminen

Tytärtyhtiöt

Kiinteistö Oy Lehtolaakso, emoyhtiö

Talous

Kaupunginvaltuusto asetti nettotulostavoitteeksi 1.350.000 €. Tavoite ylittyi 107.000 €:lla ollen 1.457.000 €. Kiinteistö Oy Lehtolaakso saavutti liikevaihdolle, käyttöasteelle, sijoitettun pääoman tuotolle ja vieraalalle pääomalle suhteessa asuinneliömetriin asetetut tavoitteet. Yhtiön omavaraisuus oli 27,6 % ja se jäi tavoitteesta 2,4 %, mutta oli 1,3 % parempi kuin vuonna 2003. Quick Ratio oli 2,8, tavoitteen ollessa 3,5. Yhtiön nettoinvestoinnit olivat 2,2 M€. Nettoinvestointitavoitteesta jäätiin 8,0 M€.

Asiakkuuden hallinta ja palvelukyky

Asiakasvaihtuvuus oli 26 % ja se oli yhden prosenttiyksikön huonompi kuin tavoite, mutta kuitenkin kaksi prosenttiyksikköä parempi kuin vuonna 2003.

- Kiinteistö Oy Lehtolaakso saavutti suurimmaksi osaksi taloudelliset tavoitteensa. Toteutumatta jääneiden taloudellisten tavoitteiden kehitys oli kuitenkin myönteinen paitsi Quick Ration kehitys.**
- Vuonna 2004 tavoitteita ei ollut kahdella toimintaa kuvaavalla BSC-kortilla (kortit 4 ja 5), mutta vuodelle 2005 niille on asetettu tavoitteet.**

Myllykoti Oy

Myllykoti Oy tuottaa palveluasumis- ja hoivasairaanhoidopalveluja vanhuksille. Yhtiön talous kehittyi positiiviseen suuntaan, mutta asetettuja tavoitteita ei omavaraisuutta lukuun ottamatta saavutettu. Liikevaihto (3,2 M€) jäi 2,2 % alle tavoitteen, mutta oli edellisvuotta parempi. Myös liikevoitto (111.000 €) oli parempi kuin vuonna 2003, mutta jäi puoleen asetetusta tavoitteesta. Tilikauden voitto oli kolmasosan tavoitellusta. Sijoitetun pääoman tuotto oli 3,9 %, kun tavoitteena oli 15,0 %. Yhtiön vuositulo verojen jälkeen oli edellisvuotta parempi (28.000 €), mutta jäi selvästi alle asetetun tavoitteen (80.000 €).

Tarjottujen hoitopaikkojen käyttöaste oli 98,8 % , eli tavoite (>95 %) saavutettiin. Itse maksavien palveluasumisasiakkaiden osuus ei ollut tavoitteen mukainen, koska omistajan (kaupungin) tarve sijoittaa vanhuksia on ollut niin suuri. Osuus oli 12 %, kun tavoitteena oli vähintään 20 %.

Sairauspoissaolojen määrä oli 7,5 % työtunneista, kun tavoitteeksi oli asetettu korkeintaan 5 %. Lukua nostavat muutamat pitkäaikaiset sairauslomat. Luku on kuitenkin laskenut hie- man edellisvuodesta. Henkilöstön työpanos tunteina laski huomattavasti, vaikka tavoitteeksi oli asetettu työpanoksen kasvattaminen. Tavoitteena oli saada työsuojeluohjelma tehdyksi ja käyttöön jo vuonna 2004, mutta tavoite ei toteutunut. Myöskään kehityskeskusteluja ei pidetty, vaikka tavoitteena oli kaksi kertaa vuodessa per henkilö.

- ❑ **Taloudellinen kehitys on vuoteen 2003 verrattuna oikean suuntainen, mutta taloutta kuvaavista tunnusluvuista lähes kaikki jäivät alle tavoitearvon.**
- ❑ **Toiminnallisista tavoitteista useimmat toteutuivat. Eniten jäi toteutumatta henkilöstön jaksamiseen liittyviä tavoitteita, kuten sairauspoissaoloja, työsuojeluohjelman laatimista ja kehityskeskusteluja koskevat tavoitteet.**

Oy Turku Energia - Åbo Energi Ab

Yhtiön liikevaihto oli 134,3 M€, mikä on 7 % suurempi kuin edellisena vuonna ja oli 6 % budjetoitua suurempi. Liikevaihtoa kasvattivat sähkön myynnin kasvu sekä polttoaineiden hintojen nousu. Liikevaihdosta eri liiketoimintojen osuudet olivat: kaukolämpö 42 %, sähkönmyynti 34 %, sähkönsiirto 22 % ja muu toiminta 2 %. Eri liiketoimintojen liikevaihdot kasvoivat seuraavasti: sähkönmyynti 10,2 %, sähköverkot pysyi samalla tasolla kuin vuonna 2003 ja kaukolämpö 6 %. Yhtiön liikevoitto oli 23,4 M€, joka on 2,3 M€ edellistä vuotta pienempi, mutta 4,8 M€ budjetoitua suurempi.

Tavoitteen mukaiset investointikohteet toteutuivat hyvin. Yhtiön investoinnit olivat 14,4 M€, josta kaukolämpöliiketoiminnan investoinnit olivat 6,8 M€ (kaukolämmön vara- ja huipputehon lisäys, kaukokylmätoiminnan aloittaminen, kauko- ja kylmäverkoston laajennus ja laitteistohankinnat) ja josta sähköverkkoliiketoiminnan investoinnit olivat 6,8 M€ (110 kV alueverkon laajennus, opo-osuuden sijoitus kierrätyspolttoainetta käyttävään laitokseen sekä muut tavanomaiset sähköverkon laajennus- ja perusparannusinvestoinnit).

Turku Energia Oy:n *sitova* tavoite jakaa osinkoa, joka on kilpailukykyinen toimialan yrityksiin nähden, toteutui kiitettävästi. Yhtiö jakoi vuonna 2004 osinkoa vuoden 2003 tuloksesta 67 % eli 11,4 M€, mikä ylittää toimialan muiden yritysten maksaman keskimääräisen osingon. Suurin osa muista tavoitteista toteutui.

Kehityskeskusteluja käytiin 71 % tavoitteen ollessa 100 % ja sairauspoissaolopäivien määrä vähentyi, mutta niiden aleneva kehitys jäi hieman tavoitteesta. Jalostusarvo liikevaihdosta ei kasvanut vuonna 2004 edelliseen vuoteen verrattuna ja logistiikkaprosessin käyttöönotto siirtyi vuodelle 2005.

- Oy Turku Energia saavutti taloudellisesti tavoitteensa hyvin.**
- Oy Turku Energian toiminnalliset tavoitteet toteutuivat hyvin.**

Turku TouRing Oy

Turku TouRing toteuttaa Varsinais-Suomen alueella matkailuelinkeinon yhteismarkkinointia alueorganisaation työvälineenä ja apuyhtiönä.

Yhtiön toimintaa ja taloutta kuvaavat tunnusluvut osoittavat, että

- liikevaihto (377.000 €) oli edellisvuotta pienempi ja jäi 39 % tavoitetta pienemmäksi
- liikevoitto (31.000 €) ja tilikauden voitto (30.500 €) olivat alle edellisvuoden tasoa, mutta tavoitteet saavutettiin
- sijoitetun pääoman tuotto oli negatiivinen, -28,41 % eikä tavoitetta saavutettu
- omavaraisuus-%, Quick Ratio ja suhteellinen velkaantuneisuus eivät olleet tavoitteiden mukaisia.

Yhtiön arvonlisäverollinen kokonaislaskutus vuonna 2004 oli 788.000 €, mikä antaa kuvan yhtiön kautta välitettyjen majoitus- ja matkailupalvelujen ja matkailumarkkinoinnin määrästä.

- Yhtiölle ei ole asetettu toiminnallisia mitattavia tavoitteita.**
- Liikevoitto ja tilikauden voitto toteutuivat tavoitteen mukaisina. Tunnuslukujen mukaan yhtiön taloudellinen tulos on heikentynyt edellisvuodesta.**

Turku Science Park -konserni

Turku Science Park -konsernin tehtävänä on kehittää paikallista toimintaympäristöä bio- ja ICT-alan osaamisen ja liiketoiminnan synnyttämiseksi ja sijoittamiseksi alueelle.

Konsernin taloutta koskevista tavoitteista monet jäivät saavuttamatta. Liikevaihto (8,9 M€) oli edellisvuotta suurempi, mutta jäi alle tavoitearvon (10,2 M€). Liikevoittotavoitetta ei saavutettu ja tilikauden tappiosta muodostui tavoitetta suurempi (tavoite -1,2 M€ ja toteutuma -1,75 M€). Vuokratulot jäivät 0,6 M€ arvioitua pienemmiksi. Myöskään sijoitetun pääoman tuottoprosenttitavoitetta ei saavutettu. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 271 %, kun tavoitteeksi oli asetettu 237 %, eikä tavoitetta saavutettu.

Nettoinvestointien kuluarvio oli 485.000 €. Ns. Anni-Helenan tontin myynnin, Koy ICT:n myynnin ja TV-tehtaan tontin myynnin kautta saatiin investointituloja nettona 6,4 M€.

Tarkkoja bioalan yritysten kokonaismääriä koskevia tilastoja ei ollut käytettävissä vuodelta 2004. ICT-yritysten määrä Turun seudulla on kasvanut vuosina 2002 - 2004 ja määrätavoite ylittyi. Bioalan työpaikkojen määrä kasvoi 2 % vuonna 2004 ja määrä ylitti tavoitteen. Myös ICT-alan työpaikkojen määrä ylitti asetetun tavoitteen. Bioalan liikevaihto

kasvoi 14 % vuoteen 2003 verrattuna ja ICT-alan liikevaihdon kasvu oli 8 %, eli kasvutavoitteet ylittyivät. Kansainvälistymistä kuvaavat tavoitteet toteutuivat lukuun ottamatta Turkuun tulleiden kansainvälisten ICT- ja bioalan yritysten määrää.

Tavoitteena oli, että Turku mielletään bioalan johtavana suomalaisena keskuksena. Toteutumisselvityksessä todetaan, että Turun medianäkyvyys bioalaan liittyvissä asioissa on noussut 70 % vuodesta 2003, mikä ei suoraan kerro tavoitteen toteutumisesta, mutta on sinänsä osoitus myönteisestä kehityksestä. Henkilöstön osaamiseen, uudistumiseen ja työkykyyn liittyvät tavoitteet ovat toteutuneet lukuun ottamatta työtyytyväisyyskyselyä, joka on päätetty toteuttaa myöhemmin. Myös johtamisjärjestelmän dokumentointi siirtyy myöhempään ajankohtaan.

Talouskeskuksen 17.3.2005 laatimassa selvityksessä Turku Science Park Oy Ab:n taloudellisesta tilasta todetaan mm., että ”varsinkin bioalan rahoitus on ollut erittäin haastavaa viime vuosina ja rahoitusratkaisuja useilla bioalan pk-yrityksillä odotetaan edelleen vuonna 2005. Tämä heijastuu myös Turun Science Park -konserniin erityisesti toimitilojen vuokrien ja vuokra-asteiden osalta. Toimitiloissa konsernilla onkin merkittävin riski ja pettymykset näissä toimitilasijoitusten tuotto-odotuksissa ovat vaikeuttaneet edelleen konsernin taloudellista tilannetta. Vuoden 2005 aikana tullaankin todennäköisesti näkemään mihin suuntaan tällä alalla ollaan menossa ja tämän perusteella on tehtävä johtopäätökset koko Turku Science Park -konsernin riskien minimoimiseksi.”

- Turku Science Park -konsernin toiminnalliset tavoitteet toteutuivat hyvin.**
- Tunnusluvut osoittavat, että konsernin talouskehitys etenee oikeaan suuntaan vaikkakin useimmat taloutta koskevat tavoitteet jäivät saavuttamatta.**

TVT Asunnot Oy

TVT Asunnot Oy saavutti nettotulokselle, omavaraisuudelle ja Quick Ratiolle asetetut tavoitteet. Muut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet jäivät saavuttamatta. Kaupunginvaltuuston asettama 420.000 €:n tulostavoite (voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja) toteutui. Yhtiön em. voitto oli 1.664.000 €, josta yhtiö teki uuden 1,58 M€:n asuintalovarauksen. Yhtiö myös purki 2,1 M€ asuintalovarauksista kattamaan vuosien 2002-2003 peruskorjauskustannuksia. Tavoitetta huomattavasti parempaan nettotulokseen vaikutti budjetoitua pienemmät rahoituskulut, mikä johtui yleisesti alhaisesta korkotasosta ja alhaisista aravalainakoroista.

TVT Asunnot Oy:n nettoinvestointitavoite oli 8,0 M€. Yhtiön nettoinvestoinnit olivat 2,7 M€ kohteina jatkuva peruskorjaus, asuintalojen porraskäytävät ja yhteiset tilat. Liiketoimintastrategian mukaan asuntoliiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden on varauduttava peruskorjauksiin lisäämällä tulorahoitustaan. Em. syystä uustuotantoinvestointeja ei tois- taiseksi tehdä.

- TVT Asunnot Oy ei saavuttanut kaikkia taloudellisia tavoitteita, mutta sen liikevaihto kasvoi yli 1,0 M€ eli 3,3 %.**
- Vuonna 2004 tavoitteita ei ollut kahdelle toimintaa kuvaavalle BSC-kortille (kortit 4 ja 5), mutta vuodelle 2005 niille on asetettu tavoitteet. Osaaminen, uudistuminen ja työkyky - tulokortin toteutumatietoja ei ole annettu.**

Turun Seudun Vesi Oy

Turun Seudun Veden tehtävänä on toteuttaa tekopohjavesihanke vuoden 2007 loppuun mennessä, mutta putkimateriaalin hankinnasta tehty markkinaoikeuskäsittely viivästyttää siirtolinjojen rakentamista. Yhtiön visiossa todetaan, että sen talous on vuoteen 2030 asti tappiollinen. Yhtiön oman selvityksen mukaan yhtiön toiminnan arvioiminen ei ole mahdollista tunnuslukujen perusteella, koska sillä ei ole varsinaista liiketoimintaa. Toteutuneet toimintaa ja taloutta kuvaavat tunnusluvut on ilmoitettu. Niiden perusteella yhtiön tulos on ollut tappiollista, mutta ei niin suuresti kuin tavoitteita asetettaessa oli arvioitu.

Yhtiön tavoitteet tulisi asettaa sen päätehtävälle eli tekopohjavesihankkeen toteuttamiselle. Tavoitteista veden verottoman hinnan kehitys on merkitty yhtiön kannalta negatiiviseksi, mutta alhaista veden hintaa voidaan pitää kaupunkilaisten ja kaupungin edun mukaisena. Toimitusjohtajan selitys tavoitetta alhaisemmalle veden verottomalle hinnalle on se, että Virttaa-Littoinen -järjestelmän korjauskustannukset ovat olleet pienemmät kuin on arvioitu.

- Turun Seudun Vesi Oy:n tavoitteet tulee asettaa mittaamaan yhtiön päätehtävän eli tekopohjavesihankkeen toteutumista.**
- Kaupungin talousarviovalmistelun yhteydessä tavoitteet tulee asettaa yhtiölle siten, että ne ohjaavat ja kuvaavat kaupungin edun toteutumista yhtiön toiminnassa.**

Säätiöt

Forum Marinum -säätiö

Säätiö ylläpitää Merikeskus Forum Marinumia, joka toimii valtakunnallisena merenkulun erikoismuseona ja Suomen laivastomuseona. Säätiön liikevaihto (492.000 €) toteutui lähes yhtä suurena kuin edellisvuonna ja oli tavoitteen mukainen. Varsinaisen toiminnan kulumäärä oli -460.000 €. Tavoitteeksi asetettua -400.000 € ei saavutettu. Omavaraisuusprosentti oli tavoitteen mukainen, mutta kokonaisvelkaa oli 143.000 € (32,5 %) enemmän kuin mihin oli pyritty. Investointikuluihin toteutui 38 %. Kruunumakasiinin siipirakennuksen saneeraus siirtyi aloitettavaksi vuonna 2005.

Kävijämäärätavoitetta (57.500) ei saavutettu. Toteutuma oli 52.300. Kävijämäärä on vuosi vuodelta vähentynyt: kävijämäärän vähennys vuodesta 2002 vuoteen 2003 oli 17 % ja vuodesta 2003 vuoteen 2004 vähennys oli 20,5 %.

- Taloutta koskevista tavoitteista jäi osa saavuttamatta.**
- Merikeskus Forum Marinumin kävijämäärän vähenemisen pysäyttämiseen tulisi löytää keinot.**

Turun Ylioppilaskyläsäätiö

Turun Ylioppilaskyläsäätiö ylläpitää, rakennuttaa ja vuokraa opiskelija- ja nuorisotasuntoja.

Taloutta koskevista tavoitteista useimmat saavutettiin. Liikevaihto (17,7 M€) oli tavoitteen mukainen, kuten myös nettotulos (1,5 M€) ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti (4,7). Omavaraisuusprosentti 11,4 oli tavoitteen mukainen. Vieras pääoma oli 684 € / asuinne-liometri. Tavoitetta, joka oli 650 €, ei saavutettu. Vieraan pääoman määrä on kasvanut vuosittain viime vuosina. Myös Quick Ratio -tavoite jäi saavuttamatta.

Investointikohteina oli vuonna 2004 Nummenranta ja 19 asunnon muutostyöt Ylioppilaskylässä. Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvänä tavoitteena oli, että neliövuokra/kk on alle markkinahintojen. Toimintakertomuksen mukaan tavoite saavutettiin.

- ❑ **Turun Ylioppilaskyläsäätiön tavoitteet toteutuivat hyvin.**

7 Tarkastuslautakunnan projektitarkastuksiin perustuvat havainnot

7.1 Erikoissairaanhoidon kehittämistoimenpiteiden tarkastelu

Tarkastuslautakunnan työohjelmaan vuosille 2003 - 2004 sisällytettiin arviointiprojekti, jonka tarkoituksena oli tuottaa valtuustolle raportointitietoa erikoissairaanhoidon palvelukyvystä suhteessa palvelutarpeeseen ja siitä, miten hyvin erikoissairaanhoidon kehittämistoimenpiteet, erityisesti leikkaustoiminnan kehittäminen, ovat olleet sopusoinnussa Turku-strategian ja terveystoimen strategian kanssa. Arviointiprojektin raporttia käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 15.11.2004, jolloin kaupunginvaltuusto päätti, että raportti erikoissairaanhoidon ja sen kehittämistoimenpiteiden tarkastelusta merkitään tiedoksi ja lähetetään kaupunginhallitukselle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Ohjausryhmä päätyi antamaan seuraavat suositukset:

- ❑ **Vielä on saavuttamatta tavoite, että sairaanhoitopiirin ja kaupungin välinen sopimusohjaus olisi sellainen, jonka avulla pystytään yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa laatimaan pitävä ja realistinen talousarvio kaupungin maksusuudelle. Tällaisen sopimusohjauksen aikaansaaminen on molempien osapuolten talouden hallittavuuden kannalta tärkeä.**
- ❑ **Vuoropuhelua kaupungin terveystoimen ja sairaanhoitopiirin luottamushenkilöiden välillä tulee lisätä, jotta varmistettaisiin Turun kaupungin asukkaiden etu erikoissairaanhoidossa. Turun kaupunki on sairaanhoitopiirin toiminnan suurin maksaja, mutta todellinen vaikutusvalta ei vastaa maksusuutta.**
- ❑ **Jatkohoitopaikkaa odottavien siirto-odotuspäivien määrää on vähennettävä, jotta vältettäisiin ylimääräisiä kustannuksia sekä potilaiden hoitamista sairaalan käytävapaikoilla.**
- ❑ **Kotihoidon laajentaminen ei riittäne takaamaan vanhusten hyvää hoitoa vanhus-ten määrän jatkuvasti kasvaessa, vaan lisäksi tarvitaan lisää vanhainkotipaikkoja ja hoivasairaanhoitopaikkoja.**
- ❑ **Organisaation johdon tulee huolehtia siitä, että toiminnan ja talouden johtamista varten tarpeelliset tiedot tuotetaan ajallaan. Tietojärjestelmien muutostyöt tulee toteuttaa siten, ettei asiakaspalvelu kärsi eikä johtamisen kannalta tärkeiden tie-**

tojen säännölliseen raportointiin tule katkoksia.

- Seuraavan Turku-strategian tasapainotetun tulokortin laadinnan yhteydessä tulee asettaa ylätasoon tavoitteet ja seurattavat mittarit terveydenhuollolle ja erikoissairaanhoidolle.
- Kaupungin on varauduttava 1.3.2005 voimaan astuviin lakimuutoksiin, jotka koskevat enimmäisaikoja hoitoon pääsyssä, laatimalla realistinen talousarvio.

7.2 Toimitilahallinnon organisointi sekä toimitilahankkeiden suunnittelu ja toteutus

Tarkastuslautakunnan työohjelmaan vuosille 2004 - 2005 sisällytettiin arviointiprojekti, jonka tarkoituksena oli tuottaa kaupunginvaltuustolle arviointitietoa kaupungin toimitilahallinnon organisoinnin ja toimitilahankkeiden suunnittelu- ja toteutusprosessin periaatteista sekä toimivuudesta toimitilan vuokralaisen ja omistajan näkökulmista. Arviointiprojektin raporttia käsiteltiin kaupunginvaltuustossa 23.5.2005, jolloin kaupunginvaltuusto päätti merkitä raportin tiedokseen, lähettää raportin kaupunginhallitukselle tarvittavia toimenpiteitä varten ja velvoittaa kaupunginhallituksen raporttoimaan toimenpiteistä tarkastuslautakunnalle 31.1.2006 mennessä.

Ohjausryhmä päätyi antamaan seuraavat suositukset:

Toimitilahallinnon organisointi

- Tilalaitoksen kaksitahoinen rooli toimitilapalvelujen tilaajana ja tuottajana vaatii selkeyttämistä. Tilahallinnon organisointimallin toimivuutta nykytilanteessa tulee tarkastella uudelleen ottaen huomioon mm. tilalaitoksen perustamispäätöksen perusteluina mainittujen tavoitteiden ja hyötyjen saavuttaminen.
- Kaupungin sisäisillä markkinoilla harjoitetun liiketoiminnan määrittely, muoto ja laskentamalli tulee tarkentaa ohjeistuksella ottaen huomioon kaupungin kokonaistalouden, toiminnan ja erityisesti rahoituksen ohjauksen yhteensovittaminen.
- Kaupungin sisäisillä markkinoilla liiketoimintaa harjoittavien olemassa olevien yksiköiden tai mahdollisten harkinnassa olevien uusien perustettavien yksiköiden osalta tulee ottaa huomioon ja suunnittelussa varautua mahdollisiin tuleviin lainsäädännöllisiin uudistuksiin, joilla saattaa olla vaikutusta esimerkiksi verotuskäytäntöihin.
- Käypään markkina-arvoon perustuvan sisäisen maanvuokran hinnoittelussa ja laskutuksessa tulee selvittää vaihtoehdot, joissa noudatettaisiin normaalia tuotto-tavoitetta alempia tuottotavoitteita ei-markkinaehtoisten lakisääteisten peruspalveluiden osalta.

Toimitilahankkeiden suunnittelu ja toteutus

- Vuokralaisen toimitilojen jälleenvuokrauksesta aiheutuvien tuottojen ja kulujen kohdistaminen palvelutoiminnan hyödyksi tulee selvittää.

- ❑ Tilahankkeiden suunnittelun ja toteutuksen tarkoituksenmukaisuutta sekä omistajan valvonnan ja -seurannan edellytyksiä tulee parantaa. Hankkeen kokonaiskustannusten tulee ilmetä talousarviosta selkeästi yhtenä kokonaisuutena. Yli 2 M€:n hankkeen suunnittelun ja toteuttamisen aikana ilmenevät lisärahoitusta vaativat muutostarpeet (hankkeen kokonaiskustannusten ylittyessä yli 5 % indeksikorjausten huomioonottamisen jälkeen) tulee käsitellä yhtenä toiminta- ja hankesuunnitelmakokonaisuutena ja hyväksyttävä kaupunginvaltuustossa.
- ❑ Varsinainen hankesuunnittelu kannattaa mahdollisuuksien mukaan käynnistää vasta kun hanke on hyväksytty toimintasuunnitelman ja alustavan kustannusarvion perusteella talousarvioon tai taloussuunnitelmaan. Tämä edellyttää toimitilahankkeiden tarvesuunnittelusta vastaavan tahon ja kaupungin (talous)johdon välisen toimivan neuvottelujärjestelmän luomista osaksi tarvesuunnitteluprosessia.
- ❑ Tilahankeprojektien ohjaus- ja valvontajärjestelmää tulee kehittää toimivammaksi, jotta tavoitteiden saavuttaminen hyväksytyn hankesuunnitelman mukaan varmistetaan sekä mahdolliset toiminnalliset ja rahoitukselliset riskit vältetään. Tilahankkeiden sisäisestä valvonnasta tulee laatia kuvaus, joka toimii apuna järjestelmällisen valvonnan kehittämisessä ja toteuttamisessa.
- ❑ Turun kaupungille tulee laatia pitkän aikavälin strateginen investointiohjelma toimitilahankkeet mukaan lukien.
- ❑ Tarjouspyyntöasiakirjat tai niistä tehty yhteenveto tulee käsitellä lautakunnassa ennen tarjouskilpailun käynnistämistä, jotta päättävälle taholle annetaan mahdollisuus ottaa kantaa kilpailuttamiseen vaikuttaviin seikkoihin ennen tarjouskilpailua.

Tilahankkeiden esimerkitapaukset

- ❑ Kaupungin johdon tulee varmistaa Turun pääkirjaston peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeen ohjaus- ja valvontajärjestelmän toimivuus. Tämä toteutuu mm. sisäisen tarkastuksen erillistarkastuksilla.
- ❑ Kaupunginhallituksen olisi suositeltavaa määrittää tarkemmat periaatteet siitä, millä tavalla kaupunginhallituksen johtosääntöön (kv 4.10.2004 § 13) ja keskushallinnon toimintasääntöön (kh 20.12.2004 § 1096) perustuva apulaiskaupunginjohtajiston johtamis- ja valvontavastuu toteutuu käytännössä esim. suurten rakennushankkeiden johtamisessa ja valvonnassa.

7.3 Kaupungin omistajaohjaus liiketoiminnassa

Tarkastuslautakunnan 15.9.2004 hyväksymään työsuunnitelmaan sisältyi liiketoimintastrategian (Kv.14.5.2001) toteutumisen arviointi. Tarkastuslautakunnan arviointiprojektissa ohjausryhmä selvitti miten Turun kaupunki harjoittaa liiketoimintaa ja missä liiketoimintamuodossa sekä miten liiketoimintastrategia oli ohjannut liiketoimintaa. Erityisesti ohjausryhmä arvioi, miten Turun kaupunki omistajana ohjaa ja valvoo ns. kaupunkikonsernia ja miten Turun kaupunki konsernina varmistaa kaupunkilaisten edun riippumatta

liiketoimintamuodosta. Tarkastuslautakunta päätti 18.5.2005 lähettää raportin kaupunginvaltuustolle.

Ohjausryhmä päätyi antamaan seuraavat suositukset:

- ❑ **Liiketoimintastrategia 2001 - 2004 oli nk. ohjausstrategia, jonka olisi tullut ohjata kaupungin harjoittamaa liiketoimintaa. Siinä ei kuitenkaan ole tuotu esille perusteita liikelaitostamiselle tai yhtiöittämiselle. Esimerkiksi Kiinteistölaitos perustettiin vetoamalla liiketoimintastrategiaan ilman, että liiketoimintaselvityksiä tai liiketoiminnallisia edellytyksiä olisi etukäteen selvitetty.**
- ❑ **Turun kaupungin tulee määritellä omistajapolitiikkansa. Siinä on muun muassa täsmennettävä**
  - millä ohjausjärjestelmällä kaupunki johtaa ja valvoo konserniyhtiöitä ja
  - miten konserniyhteisöjen johto sitoutetaan toimimaan omistajan eli Turun kaupungin etujen mukaisesti.

Yksi tapa luoda järjestelmä on laatia kaupunginkonsernille ns. hyvä hallinto- ja johtamistapa (Corporate Governance), jossa on huomioitu muun muassa yhtiöiden hallitusjäsenien asianmukainen valinta, riskienhallinta, sisäinen valvonta ja raportointi. Corporate Governance voi olla osa konserniohjeistusta.
- ❑ **Turun kaupungin tulee päivittää liiketoimintaa säätelevä ohjeistus siten, että kaupunginhallituksen johtosäännön, kaupungin konserniohjauksen periaatteiden ja konserniohjeiden epätäsmällisyydet ja ristiriitaisuudet poistetaan sekä valvontavastuun piiriin kuuluvat asiat määritellään. Ohjeistuksen tulee kokonaisuutena tukea konserniohjausta ja varmistaa omistajaohjauksen eli kaupungin päätösvalan tarkoituksenmukaisuus konsernissa.**
- ❑ **Edellä mainitussa ohjausjärjestelmässä, kaupungin sisäisissä ohjeissa ja johtosäännöissä tulee yksiselitteisesti ja selkeästi määritellä konsernijohto ja omistajalle valvontavastuulliset viranhaltijat sekä liikelaitosten että konserniyhteisöjen osalta mukaan lukien operatiiviset vastuut. Tällä hetkellä voimassa olevien määräysten perusteella millään taholla ei ole selonteko- ja raportointivelvollisuutta kaupunginvaltuustolle koko kaupunkikonsernin taloudellisesta tai toiminnallisesta tilanteesta. Kaupungin talousarvion ja tilinpäätöksen yhteydessä valtuustokäsittelyssä on vain osa konserniyhteisöistä.**
- ❑ **Kaupunginhallituksen ja konsernijaoston välistä roolia tulee selkiyttää. Konsernijaoston valmistelu- ja päätösvaltaa konserniasioista ei ole riittävän selkeästi määritelty. Kaupunginhallituksen johtosäännön mukaan sekä kaupunginhallitukselle että konsernijaostolle on annettu yleiseksi tehtäväksi seurata konsernin hallintoa, toimintaa ja taloutta, mutta konsernijaostolle se kuuluu erikseen annettuna. Käytännössä kyseistä määräystä on hankala hallita, mikä hämärtää kaupunginhallituksen ja konsernijaoston välistä toimivaltaa. Konsernin omistajaohjauksen ja valvonnan toimivuus edellyttävät selkeitä toimivaltasuhteita.**
- ❑ **Kaupungin tulee joko omistajapoliittisissa linjauksissa tai erillisessä omistajastrategiassa määritellä, mitä omistetaan ja miten tiettyjä liiketoiminnan muodossa tuotettavia palveluja tai seudullista yhteistyötä olisi tarkoituksenmukaisinta hoitaa. Ennen liikelaitostamista tai toimintojen yhtiöittämistä on selvítettävä perustettavien liikelaitosten tai yhtiöiden liiketoiminnalliset edellytykset, niiden toimin-**

taympäristö ja kaupungin mahdolliset omistajariskit, jotta ne voidaan omistajaohjauksessa ottaa huomioon.

8 Muut toimikauden aikana tehdyt olennaiset havainnot kaupungin hallinnosta

8.1 Kaupungin vakauttamisohjelman päivitys

Revisiotoimiston laatimaa vuosien 2001 - 2003 arviointikertomusten jälkiseurantaraporttia käsiteltiin tarkastuslautakunnassa 9.2.2005. Jälkiseurantaraportissa todetaan, että vakauttamisohjelman toteutuksen seurantaraportteja ei ole käsitelty kaupunginhallituksessa, vaikka kaupunginhallituksen valtuustolle antamassa selvityksessä (talouskeskus 13.8.2003) on kerrottu, että aikomuksena on tuoda seurantaraportti kaupunginhallitukseen syksyllä 2003 ja 2004. Vakauttamisohjelman tavoitteet on suurimmilta osin asetettu vuosille 2002 - 2004.

Tarkastuslautakunta päätti 9.2.2005, että kaupunginhallitukselle lähetetään kirje, jossa tiedustellaan miksi kaupungin talouden vakauttamisohjelmaa ei ole päivitetty koskemaan vuosia 2005 ja 2006. Vastausta pyydettiin 31.3.2005 mennessä.

Kaupunginhallitus on käsitellyt tarkastuslautakunnan kysymystä kokouksissaan 29.3. ja 4.4.2005 sekä uuden valmistelun pohjalta 16.5.2005.

Talouskeskuksen 27.4.2005 esittämässä lausunnossa todettiin seuraavasti:

”Vakauttamisohjelman toteutuksen seuranta ei suoritettu erikseen, vaan sen toteuttaminen sekä toteutuminen integroitiin talousarvion valmisteluun ja ylipäättänsä talousarvioon erillisillä taulukoilla. Sen mittariksi valittiin tämän vuoksi hallintokuntien ja kaupungin talousarvion seuranta. Vakauttamisen arvioitiin kaupunkitasolla onnistuvan, jos kaupungintalous pystytään pitämään hallinnassa. Vakauttamistoimia ei voitu pitää erillisinä toimina talousarvion toteuttamisen toimista, vaan ne ovat juuri niitä. Hallintokunnat ilmaisivat tämän asian myös melko selvästi. Näin ollen ei ollut perusteltua yrittää seurata väkisin toisistaan erillisenä vakauttamistoimien toteutumista tai talousarvion toteutumista. Asiat yhdistettiin ja seuranta suoritettiin normaalina toiminnan ja talouden seurantana määrätysässä muodossa ja määrättyinä ajankohtina hallintokuntakohtaisesti ja koko kaupungin tasolla. Jälkikäteen voidaan sanoa, että vakavan huomion kiinnittäminen tulorahoituksen riittämättömyyteen ohjelman keinoin oli järkevää ja että vakauttamisohjelman perustavoite onnistui, koska vuosien 2003 ja 2004 tilinpäätökset saatiin positiivisiksi ja kaupungin vieraan pääoman käyttö on ollut suunniteltua vähäisempää. Tosin hallintokuntien välillä on selkeitä eroja vakauttamistoimien tuloksellisuudessa.”

Talouskeskus ei vastauksessaan varsinaisesti ottanut kantaa tarkastuslautakunnan kokouksessaan 9.2.2005 esittämään kysymykseen, eli miksi kaupungin talouden vakauttamisohjelmaa ei ole päivitetty koskemaan vuosia 2005 ja 2006.

- Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kaupungin taloudellinen tilanne, erityisesti rahoitustilanne, on merkittävän heikko. Tämän vuoksi kaupungin tulee kehittää ja ylläpitää erillistä vakauttamisohjelmaa, jonka tuloksia tulee aktiivisesti valvoa. Päätökset mahdollisesta ohjelmasta luopumisesta voidaan tehdä vasta huomattavasti myöhemmin.**

8.2 Kaupungin pitkän aikavälin investointiohjelma

Revisiotoimiston laatimassa vuosien 2001 - 2003 arviointikertomusten jälkiseurantaraportissa todetaan, että kaupunginvaltuusto ja kaupunginhallitus eivät ole käsitelleet erillisenä asiana pitkän aikavälin investointiohjelmaa lauta- ja johtokuntien esitysten pohjalta. Pitkän aikavälin investointiohjelma 2004 - 2013 on ollut konsernin johtoryhmän käsittelyssä 28.5.2004, jolloin konsernin johtoryhmä totesi, että asia siirtyy poliittiselle päätöksentekotasolle. Tarkastuslautakunta päätti 9.2.2005 arviointikertomusten jälkiseurantaraportin käsittelyn yhteydessä, että kaupunginhallitukselle lähetetään kirje, jossa tiedustellaan milloin pitkän aikavälin investointiohjelma tuodaan kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsittelyyn.

Kaupunginhallitus on käsitellyt tarkastuslautakunnan kysymystä kokouksissaan 29.3. ja 4.4.2005 ja uuden valmistelun pohjalta 16.5.2005. Talouskeskuksen 27.4.2005 esittämässä lausunnossa todettiin, että pitkän aikavälin investointiohjelman tiedot on tarkistettu talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen yhteydessä. Lausunnossa todetaan, että ”tarkistettut tiedot on annettu talousarviomateriaalin yhteydessä kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle. Pitkän aikavälin investointiohjelma on antanut hyvää ja laajaa pohjatietoa päättäjille kaikista investointitarpeista, joita hallintokunnilla on. Pitkän aikavälin investointiohjelma on luonteeltaan kartoitus investointitarpeista, eikä sitä ole tarkoitettu erikseen sitovasti päätettäväksi. Investointien toteuttamistarvejärjestys ja kustannusarviot muuttuvat hyvin paljon vielä vuosien kuluessa. Mikäli kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto tekisivät sitovia päätöksiä pitkän aikavälin investoinneista, kiinnittäisi tämä aivan liikaa hankkeiden suunnittelu- ja toteutusjärjestystä sekä rahoitusta vaikkakin monien investointien suunnitelmat ovat täysin alustavia.”

Tarkastuslautakunta päätti kokouksessaan 9.2.2005 lisäksi tiedustella kaupunginhallitukselta, millä aikataululla raportointia tasapainotetun tulokortin tavoitteiden toteutumisesta aiotaan kehittää niin, että raportointi tapahtuisi samanaikaisesti kaupungin tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen valmistumisen kanssa. Käytäntöön on tullut parannusta siten, että tilinpäätös vuodelta 2004 sisältää ensimmäistä kertaa tavoitekohtaisen selvityksen Turku-strategian tasapainotetun tulokortiston tavoitteiden toteutumisesta.

- **Pitkän aikavälin investointiohjelma on osa kaupungin toiminnan kehittämisen suunnittelua pidemmällä aikavälillä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan pitkän aikavälin investointiohjelman tulee toimia apuvälineenä kaupungin investointien priorisoinnissa ja koordinoinnissa siten, että investoinnit aikataulutetaan pitkällä aikavälillä kaupungin kannalta taloudellisesti realistisella tavalla. Nykyisin priorisointi tapahtuu talousarvion ja -suunnitelman valmistelun yhteydessä, jolloin kuitenkin päätetään vain kolmesta seuraavasta vuodesta. Tavoitteena tulee olla vähintään ohjeellinen sitoutuminen investointien prioriteettijärjestykseen n. 10 vuoden aikajänteellä.**

8.3 Kaupungin avustuskäytännöt

Käsitellessään kaupungin avustuskäytäntöjä koskevien tarkastusten tuloksia tarkastuslautakunta päätti kokouksessaan 9.2.2005, että kaupunginhallitukselle lähetetään kirje, jossa tiedustellaan, millä tavoin ja millä aikataululla toteutetaan avustustoimintaa koskevissa sisäisen tarkastuksen tarkastusraporteissa vuodelta 2001, 2003 ja 2004 annetut suositukset.

Tarkastuksissa on puututtu avustustoiminnan kaupunkitason koordinoinnin ja tähän tarvittavien resurssien puutteellisuuteen. On suositeltu, että valmisteltaisiin ehdotus niistä yhteisöistä, jolle myönnettävät avustukset olisi tarkoituksenmukaista kytkeä tulossopimukseen tai joiden kanssa tulisi tehdä ostopalvelusopimus avustusten sijaan. Lisäksi on suositeltu, että luodaan kaupunkiorganisaation kattava yhteiskäyttöinen tietojärjestelmä avustuksista ja niiden saajista avustusasioita hoitavien sekä johdon käyttöön. Avustusta saavien yhteisöjen taloudenpidon ja taloudellisen tilanteen arviointia on tarkastuksen perusteella ryhdyttävä toteuttamaan riskilähtöisesti nykyistä järjestelmällisemmin.

Kaupunginhallitus päätti 29.3.2005 antaa tarkastuslautakunnalle kansliapäällikön lausunnon mukaisen vastauksen. Vastauksesta ilmenee, että suositukset ovat edelleen toteutumatta. Lausunnossa todetaan mm., että

- kaupunginkanslia ei pysty nykyresursseillaan takaamaan avustustoiminnan kaupunkitason koordinointiin tehtävän edellyttämällä tavalla riittävästi koulutettua työvoimaa eikä kaupunkitason koordinointia ole nykyresursseilla ja nykytilanteessa mahdollista järjestää

- osto- ja tulos- (palvelu)sopimukset liittyvät osana kaupungin valmisteilla olevaan palvelustrategiaan sekä strategiaa toteuttaviin palvelusopimuksiin, jollaisia valmistellaan parhaillaan keskushallinnon ja hallintokuntien välille. Osa avustuksia saavista yhteisöistä on kaupungin tuottamia palveluja täydentävien palvelujen tuottajina ilmeisen perusteltua sopimuksin kytkeä kaupungin ylläpitämään palveluverkkoon avustusten asemesta. (Sisäisen tarkastuksen tarkastusraportista vuodelta 2004 ilmenee, että palvelutoimessa on ryhdytty laatimaan isojen avustettavien yhteisöjen osalta sopimustyyppisiä asiakirjoja neuvottelutuloksista.)

- yhteiskäyttöinen tietojärjestelmä on toteuttamatta. Kullakin hallintokunnalla on oma tietojärjestelmänsä avustusten seurantaan. Avustustoimikunta on vuonna 2002 tehnyt esityksen kaupunginjohtajalle työryhmän perustamisesta valmistelevaan asiaa.

- nykyisellä työvoimalla avustusta saavien yhteisöjen taloudenpidon ja taloudellisen tilanteen arviointia riskilähtöisesti ei ole mahdollista kehittää järjestelmällisemmäksi.

Lausunnon yhteenvedossa todetaan, että avustusten käsittelyyn on osoitettavissa aikaisempaa vähäisempi osa nykyisen vastuuhenkilön työpanoksesta, koska johtajiston määrää lisättäessä kaupunginsihteerien määrää ei ole lisätty.

□ Kaupunginhallituksen avustusbudjetti vuonna 2005 on 7,3 M€. Avustusten hallinnointi on taloudellisesti merkittävä toiminto. Toiminnon hoitoon ja kehittämiseen tarkoituksenmukaisella tavalla tulee varata riittävät voimavarat.

8.4 Sisäinen valvonta

Sisäisen valvonnan käsite ja malli

Turun kaupungin sisäisen valvonnan oppaan (Kh 17.4.2001 § 434) mukaan sisäinen valvonta on varmistus- ja turvajärjestelmä, joka tukee Turku-strategian sekä siitä johdettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamista Turun kaupungin organisaatiossa. Oppaan mukaan sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistaa, että

- tavoitteet saavutetaan,
- toiminta on sääntöjenmukaista,

- resurssit ovat tehokkaassa käytössä,
- omaisuus on turvattu ja
- johdon saama informaatio on luotettavaa.

Oppaan mukaan sisäinen valvonta on oleellinen osa johtamista, sillä varmistetaan tavoitteiden saavuttamista ja vältetään riskejä.

Valvontavastuussa ovat ensisijaisesti tilivelvolliset, joita ovat kaupunginhallituksen sekä lauta- ja johtokuntien jäsenet, kaupunginjohtajat sekä virastojen ja laitosten ja konserniyhteisöjen johtajat. Sisäisen valvonnan järjestämisestä ja toimivuudesta kaupunkikonsernissa vastaa ylimpänä elimenä kaupunginhallitus, toimeenpanijana kaupunginjohtaja. Kaupunginjohtajaa hänen valvontavelvollisuutensa täyttämässä avustaa koko konsernia koskien sisäisen tarkastuksen toimisto. Viime kädessä jokainen työntekijä vastaa oman tehtävä- ja vastuualueensa puitteissa toiminnastaan.

Sisäisen valvonnan sisältöä on kaupungin eri hallintokunnissa kuvattu käyttäen apuna esim. taulukkoa, jossa on kuvattu valvonnan alue/kohde, toteutumistapa, vastuutaho ja raportointi. Taulukkomuotoisen kuvauksen ongelmana on, ettei taulukkoon saada yksistään mahtumaan riittävästi tietoa esim. valvonnan tavoitteista, tarkoituksesta tai toteutuksesta. Sisäisen valvonnan sisällöllisiin kysymyksiin ja yhtenäisten menettelytapojen kehittämiseen tulisikin jatkossa kiinnittää huomiota osana toiminnan (ml. toiminnalliset prosessit) ja talouden suunnittelua, toteutusta ja seurantaa.

Kaupunkitasoisen sisäisen valvonnan mallin ja menettelytapojen kehittämistyössä on mahdollista hyödyntää kansainvälisesti hyväksytyjä ja tunnustettuja malleja, joita mm. Suomessa on laajasti sovellettu niin julkishallinnon kuin yksityisektorinkin organisaatioissa. Eräitä tällaisia sisäisen valvonnan malleja ovat esim. COSO (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) tai ns. COCO (Guidance of Criteria of Control). Nämä mallit ovat osaltaan olleet taustalla vaikuttamassa mm. valtiovarainministeriön valmistelussa koskien johtamiseen, raportointiin sekä sisäiseen valvontaan liittyviä asioita ja lakeja valtionhallinnossa.

Sisäisen valvonnan toimivuuteen liittyviä havaintoja

Taidemuseon salaojaurakka

Tarkastuslautakunta antoi kokouksessaan 1.12.2004 revisiotoimistolle tehtäväksi selvittää, onko taidemuseon salaojaurakassa syksyllä 2004 noudatettu lakeja ja sääntöjä. Selvityksessä todettiin puutteita mm. päätöksenteon ja urakoiden tarjousasiakirjojen käsittelyn aika-tiloihin liittyvissä seikoissa. Kiinteistölautakunta on syksyn aikana myös käsitellyt ja selvittänyt asioiden hoitoa.

Maankaivuutyöt on tilalaitoksen kiinteistölautakunnalle antaman selvityksen mukaan (Klk 8.12.2004) aloitettu 9.8.2004 jälkeen, ennen kuin päätös tarjouksen hyväksymisestä oli tehty. Päätös kaivuutyötä koskevan halvimman tarjouksen antaneen kaivuuliikkeen tarjouksen hyväksymisestä tehtiin tilalaitoksen selvityksen mukaan vasta 6.10.2004. Päätöksestä ei tuolloin ole tehty päätöspöytäkirjaa, mikä oli vastoin viranhaltijoiden päätösmenettelyä koskevia ohjeita. Tilalaitoksen johtajan päätöspöytäkirja kaivuutyön hankinnasta tehtiin jälkikäteen vasta 16.11.2004 (§ 122). Kiinteistölautakunta otti tilalaitoksen johtajan 16.11.2004 (§ 122) tekemän päätöspöytäkirjan käsiteltäväksi 24.11.2004, jolloin asia pantiin pöydälle. Kokouksessaan 1.12.2004 kiinteistölautakunta merkitsi päätöspöytäkirjan tiedokseen.

Myös salaojatyöt on tilalaitoksen antaman selvityksen mukaan aloitettu ennen tarjouksen hyväksymistä. Tilalaitoksen 1.12.2004 kiinteistölautakunnalle antaman selvityksen mukaan ”hyväksytyn kaivuuliikkeen ollessa työmaalla aloitettiin salaojatyöt kaivuuliikkeen toimesta kaivuuliikkeeltä saadun tilaajalla hyväksytyn lisäyötarjouksen perusteella loka-kuussa eristystyön lisäyötarjousta pääurakoitsijalta odotellessa, jotta ei syntyisi aikatauluviivettä ja ettei talvi alkaisi haitata työn tekemistä”. Salaojatyötä koskeva tarjous saatiin 22.9.2004 ja tilalaitoksen johtajan päätös tarjouksen hyväksymisestä tehtiin 5.10.2004. Tuolloin ei tehty kaupungin ohjeiden edellyttämää päätöspöytäkirjaa.

Tilalaitoksen kiinteistölautakunnalle 1.12.2004 antaman selvityksen mukaan salaojatyöt on siis aloitettu käytännön syistä jo lokakuussa. Salaoja- ja sadevesiviemärintitöiden sekä vesieristystöiden urakkatarjous hyväksyttiin kiinteistölautakunnassa vasta marraskuussa, 10.11.2004 (§ 796).

Tilalaitokseen on sittemmin palkattu tilapäinen lakiasianhoitaja ajalle 1.1.- 31.12.2005 erilaisten lainopillista erityisosaamista edellyttävien asioiden hoitamiseen (julkiset hankinnat, sopimukset ja lainopilliset neuvontatehtävät ym.).

Ulkopuolisen tilintarkastusyhteisön tekemän, tilalaitoksen toimintaa koskevan tarkastusraportin perusteella kaupunginjohtaja on päätöksillään 3.12.2004 asettanut kaksi työryhmää, joista toisen tehtävänä on valmistella hankintaohjeiden, hankintaperiaatteiden ja kilpailuttamisen periaatteiden uudistamista. Ohjeiden välitöntä korjaamista koskevat esitykset tuli tehdä helmikuun 2005 loppuun mennessä ja kokonaisesitys on tehtävä vuoden 2005 loppuun mennessä. Kaupunginhallitus päätti 4.4.2005 hyväksyä työryhmän työn ensimmäisen vaiheen lopputuloksena syntyneen esityksen tarkistetuiksi hankintaohjeiksi noudatettavaksi. Toisen työryhmän tehtäväksi annettiin valmistella toiminta- ja hankesuunnitelmaohjeiden tarkistamista. Työryhmä on saanut työnsä päätökseen ja jätti raporttinsa kaupunginjohtajan käyttöön 16.3.2005. Lautakunnilta on pyydetty lausunnot ohjeisiin 30.5.2005 mennessä.

Kaupunginjohtajan 3.12.2004 tekemällä päätöksellä annettiin ympäristötointa johtavalle apulaiskaupunginjohtajalle tehtäväksi huolehtia siitä, että tilalaitoksen toiminnassa toteutetaan ulkopuolisen tilintarkastusyhteisön tarkastuksessa todetut tarvittavat muutokset. Asiasta tuli raportoida kaupunginjohtajalle viimeistään 31.3.2005.

Kansliapäällikön tehtäväksi annettiin edellä mainitulla kaupunginjohtajan päätöksellä

- selvittää, miten kaupungin sisäisessä verkossa julkaistua säännöstöä voidaan kehittää helppolukuisemmaksi ja
- huolehtia siitä, että viranhaltijoiden päätösmenettelyä koskevat ohjeet tarkistetaan.

Selvitys on tehty annetun aikataulun puitteissa ja kansliapäällikkö on 1.4.2005 tehnyt päätöksen toimenpiteistä, jotka tulee suorittaa vuoden 2005 loppuun mennessä.

- ❑ **Sisäisen valvonnan menettelytapoja ja sisältöä tulee kaupunkitasolla kehittää. Kehitystyön tuloksena tulisi päivittää kuvaus sisäisen valvonnan tarkoituksesta, tavoitteista, menetelmistä ja vastuista. Sisäiseen valvontaan liittyvät seikat tulisi ottaa huomioon kiinteänä osana toiminnan ja toimintojen suunnittelua sekä toteutusta.**
- ❑ **Toiminnan ja talouden suunnittelussa ja tähän liittyvässä raportoinnissa tulee edelleen kiinnittää huomiota riskien arviointiin ja valvontaan osana riskienhallintaa.**

- **Kaupunkitasolla tulisi sopia yhteisistä periaatteista ja menetelmistä mm. toiminnan nykytilan arvioimiseksi ja kehittämiseksi (itsearviointi/ulkoiset arvioinnit).**

8.5 Pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelma

Kaupunginhallitus päätti 3.5.2004, että virastojen ja laitosten tulee 17.9.2004 mennessä laatia henkilöstön eläköitymisestä käytettävissä olevia tietoja sekä väestömäärä- ja väestörakente-ennusteita hyödyntäen pitkän aikavälin (8-vuotta) henkilöstösuunnitelma, joka yhteensovitetään palvelustrategian kanssa. Pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman tulee pitää sisällään

- henkilöstömäärän muutostarpeet 2004 - 2011 perusteluineen
- henkilökunnan rakenteessa tapahtuvat keskeiset muutostarpeet
- henkilöstön osaamiseen liittyvät keskeiset muutostarpeet (lähtökohtana henkilöstösuunnitelmissa tulee olla viraston/laitoksen tämän hetkisten palvelujen laadun turvaaminen)
- määräaikaisten työntekijöiden käyttösuunnitelmat
- henkilökunnan työkyvyn ylläpitosuunnitelmat.

Henkilöstökeskuksen antaman selvityksen mukaan syyskuussa 2004 toimitetut pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelmat eivät kaikilta osin vastanneet suunnitelmille asetettuja vaatimuksia.

Kaupunginvaltuusto päätti vuoden 2005 talousarvion hyväksymisen yhteydessä 29.11.2004, että kaupungin henkilöstösuunnitelmat on tehtävä 8-vuoden aikajänteellä.

Kaupunginhallituksen hallintojaosto merkitsi 22.2.2005 vuosien 2005 - 2007 henkilöstösuunnitelmista tehdyn yhteenvedon tiedoksi ja hyväksyi vuoden 2005 osalta henkilöstösuunnitelmista tehdyt yhteenvedot. Samassa kokouksessa hallintojaosto päätti, että hallintokuntien tulee tehdä 8-vuoden aikajänteellä henkilöstösuunnitelmat, joissa tulee käsitellä henkilöstömäärää ja -rakennetta, osaamista ja henkilöstön laadullisia ominaisuuksia ja henkilöstön jaksamista ja työhyvinvointia. Hallintokuntien tulee toimittaa henkilöstösuunnitelmat henkilöstökeskukseen 15.9.2005 mennessä. Lisäksi päätettiin, että henkilöstökeskuksen tulee tehdä henkilöstösuunnitelmista yhteenveto, joka toimitetaan kaupunginhallituksen hallintojaoston käsittelyyn.

- **Valtuusto on vuoden 2005 talousarvion hyväksymisen yhteydessä päättänyt, että kaupungin palvelustrategia on saatettava kuntoon vuoden 2005 aikana. Palvelustrategiassa tullaan ottamaan kantaa esimerkiksi siihen missä määrin palvelut tulevaisuudessa tuotetaan itse ja missä määrin esim. ostopalveluna. Kaupungin pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelmaa laadittaessa on väestörakenteen ja palvelutarpeen kehityksen lisäksi tärkeää ottaa huomioon palvelustrategian linjausten vaikutukset mm. henkilöstömäärään ja -rakenteeseen.**
- **Kaupungin pitkän aikavälin henkilöstösuunnitelman tulee perustua kaupunkiorganisaation kattavaan analyysiin ja hallintokuntien erillisten suunnitelmien koordinointiin ja yhdistämiseen siten, että pystytään hyvissä ajoin valmistautumaan väestörakenteen, palvelutarpeen ja palvelujen tuotantotapojen muutosten vaatimiin henkilöstömuutoksiin ja niiden vaikutukseen kaupungin talouteen.**

8.6 Kiinteistö Oy Turun Monitoimihallin ja Oy Turkuhalli - Åbohallen Ab:n hallinnon yhdistäminen

Asiaa on käsitelty vuoden 2003 arviointikertomuksen kohdassa 8.4 ja sitä ennen vuoden 2002 arviointikertomuksen kohdassa 7.6, vuoden 2001 arviointikertomuksen kohdassa 7.3 ja vuoden 2000 arviointikertomuksen kohdassa 7.13.

Tarkastuslautakunta on kannanotoissaan tuonut esille, että kaupungin tapa tukea Turkuhallin toimintaa on hyvin lähellä avustustoimintaa, joka on käsiteltävä sille tarkoitettussa järjestyksessä, esimerkiksi avustustoimikunnassa. Käytäntö, jossa kaupunki vastaa vastikkeen muodossa huomattavalta osalta toiminnan taloudellisista riskeistä, ei ole hyväksyttävää etenkin, kun tiloissa samanaikaisesti ravintola- ja kioskiliiketoimintaa harjoittava yritys tuottaa merkittäviä tuloja omalle omistajataholleen.

Kaupunginvaltuusto merkitsi 15.11.2004 tiedokseen kaupunginhallituksen keräämät ja 8.11.2004 käsittelemät lausunnot vuoden 2003 arviointikertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä. Lausunnot oli pyydetty myös Kiinteistö Oy Turun Monitoimihallilta ja Oy Turkuhalli - Åbohallen Ab:lta. Asiaa ei ole käsitelty kaupungin toimielimissä muutoin kuin arviointikertomukseen annetun lausunnon osalta.

Kaupunginvaltuuston 15.11.2004 hyväksymässä liiketoimintastrategiassa vuosille 2005 - 2008 ei ole erillistä mainintaa Kiinteistö Oy Turun Monitoimihallista tai Oy Turkuhalli - Åbohallen Ab:sta.

Turun kaupungin tarkastuslautakunnan julkaisuja

- 1:2003 Kuntalais-, osallisuus- ja asiakasnäkökulman huomioon ottaminen päätöksenteossa ja palvelujen järjestämisessä
- 2: 2003 Arviointikertomus Turun kaupungin taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta vuonna 2002
- 3:2003 Turku-strategiasta opetustoimen strategiaan
- 4:2003 Tuloksellisuuden seuranta kaupungin toimintaorganisaatiossa
- 1:2004 Kaupungin kansainvälistymisstrategia, toimeenpano ja seuranta
- 2: 2004 Joukkoliikennepoliittisen ohjelman 1998 - 2005 toteutuminen
- 3:2004 Arviointikertomus Turun kaupungin taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta vuonna 2003
- 4:2004 Erikoissairaanhoidon kehittämistoimenpiteiden tarkastelu
- 1:2005 Toimitilahallinnon organisointi sekä toimitilahankkeiden suunnittelu ja toteutus
- 2:2005 Kaupungin omistajaohjaus liiketoiminnassa
- 3:2005 Arviointikertomus Turun kaupungin taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta vuonna 2004

Takakannen kuva:

Tarkastuslautakunta 2001 - 2004:

Takarivissä vasemmalta Kalervo U. Kukkula, Eini Pihlajamäki, Hans Johansson, Matti Puhakka, Pirjo Wallinkoski, varapuheenjohtaja Pentti Korhonen, puheenjohtaja Antti Paasio ja Marjukka Laitinen. Edessä vasemmalta Birgit Salin, Merja Roos, Heikki Korhonen, Anu Nummelin ja Tommi Ruuth.

Valokuvaaja Bo Strandén/ Studio Auran Kuva Oy

Julkaisija: Turun kaupungin revisiotoimisto

Painatus: Turun kaupunginkanslia, painatuspalvelukeskus
Turku 2005

